

Dr MIRKO ZJACIĆ

DVIGRADSKI STATUT

Među neobjavljenim statutima istarskih općina nalazimo i kodeks koji objavljujemo, DVIGRADSKI statut (Statutum comunis Duorum Castrorum). Pohranjen je u trezoru Historijskog arhiva u Rijeci, pod signaturom: Odjel uprave, A) Istra, c) Povijesni arhiv Istre,⁷ (Opći inventar Državnog arhiva u Rijeci, »Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci« I, 1953, 363).

Kodeks nije izvorno datiran, ali iz okolnosti, koje ćemo dalje po bliže navesti, možemo ga sa sigurnošću datirati drugom polovicom XIV stoljeća. U literaturi se taj kodeks datira također XIV stoljećem. Tako ga datira i dr Ivan Strohal u svojoj knjizi¹.

Rukopis sadrži 62 pergamentna folija, a uvezan je u drvene korice, obložene luksuznom tamnosmeđom kožom, učvršćenom po uglovima i u sredini metalnim pločicama. Na koricama se nalaze i 4 kožnate kopče. Danas u kodeksu manjkaju listovi: 1, 2, 4, 11, 45 i 50.² Mi smo rukopis paginirali, i to uvodne stranice, na kojima su ispisane rubrike (naslovi) pojedinih statutarnih odredaba rimskim, a dalje sam tekst statuta i naknadne bilješke arapskim brojevima. Kodeks tako obuhvaća I-VI str. uvoda (indeksa naslova pojedinih odredaba statuta), 1-104 str. sam tekst statuta i 105-108 str. na kojima su str. 105 i 106 ispisane nekim ispravama.

¹ Dr Ivan Strohal »Statuti primorskih gradova i općina. Bibliografički nacrt«, Zagreb 1911, 113.

Nije tačna datacija rukopisa prvom polovicom XV stoljeća, kako to stoji u službenom primopredajnom inventaru, pisanom talijanskim jezikom, a sastavljenom prilikom restitucije arhivalija iz Italije god. 1949., kamo su iz ovog arhiva u znatnom broju, a među njima i rukopis, koji izdajemo, bile odnesene za vrijeme drugog svjetskog rata.

² Listovi 1. i 2., pred početkom indeksa rubrika, bili su izvorno ili neispisani ili su na njima bile pisane neke isprave ili zabilješke.

List 4. sadržavao je popis rubrika naslova od LI — do zaklj. C.

List 11, sadržavao je 11. i 12. statutarnu odredbu.

List 45. sadržavao je svršetak 123, 124—126 i gotovo čitavu 127. odredbu.

List 50. sadržavao je svršetak 137, 138—141 i veći dio 142. odredbe statuta.

Tekst rukopisa je dosta dobro sačuvan, osim što je na pojedinim listovima pismo izbljedjelo i površina lista nešto oderana, dok su korice sasvim dobro sačuvane. Veličina listova je 28,5 X 21, a korica 31 X 22 cm.

Kodeks je pisan vrlo lijepim i velikim gotskim pismom, dok su naknadno ispisane isprave¹ pisane manjim, kurzivnim i teže čitljivim pismom.² Naslovne rubrike pojedinih statutarnih odredaba³ pisane su crvenom tintom.

Naknadno ispisane isprave, od kojih je najstarija⁴ datirana godinom 1413., osiguravaju nas u tvrdnji da je rukopis stariji, to jest nastao u drugoj polovici XIV stoljeća. U toj, naime najstarijoj ispravi mletački dužd, Toma Mocenigo, nalaže općinskom vijeću u Kopru, da iz redova svojih građana izabere i svake godine pošalje u općinu Dvigrade jednog rektora, i to po izraženoj predstavi izaslanika (»ambaxiatores«) same te općine, uz ostale, u ispravi navedene uvjete. Ta je duždeva naredba donesena u izvršenju druge odredbe općinskog statuta, koji u svojoj odredbi o službi rektora predviđa, da se taj ima postaviti od strane mletačke republike.

Osim toga primitivnost sastava i nesistematičnost statuta, o čemu će kasnije biti posebno govora, kao i vrst pisma kojim je pisan, sigurno nas upućuju, da se rukopis datira kako smo to učinili.

Sada pogledajmo organizaciju vlasti u općini Dvigrade, kako nam se iz samog statuta pokazuje. U općini je najprije postojala služba rektora. O toj se službi govori u 2. statutarnoj odredbi, gdje se propisuje da rektor odmah pri nastupu službe, na koju ga, kako je istaknuto, postavlja mletački dužd, polaže na ruke sudaca zakletvu. Određuje mu se, nadalje, iz općinskih prihoda godišnja plaća u iznosu od 390 malih libara, uz obvezu da poštuje sve općinske statute i odredbe, određujući rektoru kaznu od 100 malih libara za slučaj povrede tih statuta i odredaba.

1 Naknadno je ispisano 6 isprava. Prva je datirana 1.II 1413. O njezinom se sadržaju govori dalje u uvodu radnje. Druga isprava je datirana 1.IX 1468., a u njoj je također riječ o odašiljanju rektora iz reda koparskih građana u općinu Dvigrade. Te su dvije isprave naknadno napisane u kodeksu iza indeksa rubrika naslova, a pred tekstom samog statuta. Ostale četiri isprave, također su naknadno, ispisane u kodeksu, ali iza teksta statuta. Datirane su 5.XI 1441., 16.X 1441., 27.I 1428., 27.I 1428. U prvoj, od te četiri, općinsko vijeće općine Dvigrade donosi zabranu o sječi drva u Dolini Lima. U drugoj općinsko vijeće govori o odredbi statuta, kojom su općinski notari obvezni da izdaju otpравke sastavljenih isprava nakon što te isprave unesu u registar, dok notar ser Olivetus de Medijus Barbis de Papis nije to uredno činio, te se zato kažnjava kaznom od 10 malih libara. U trećoj ispravi mletački dužd Franciscus Foscari potvrđuje statute i odredbe općine Dvigrade. Konačno u četvrtoj ispravi, koja je dosta oštećena, govori se ponovno o dužnosti općinskog načelnika u Kopru, da iz redova svojih građana šalje svake godine u općinu Dvigrade rektora, uz ostale uvjete.

2 Posljednja od naknadno ispisanih isprava dosta je oštećena, jer je u velikom dijelu teksta pismo izbljedjelo, a površina lista oderana, te je stoga na tim mjestima nečitljiva.

3 Osim što su od 177. statutarne odredbe do kraja (tj. do 184. odredbe) ispuštene i rubrike i inicijali samih odredaba. To smo mi sami dopunili.

4 Kako smo naprijed spomenuli ta je isprava datirana 1.II 1413., a pisana je iza indeksa rubrika naslova pojedinih odredaba, a pred tekstom statuta.

Uz rektora postojalo je i općinsko vijeće, koje se po odredbi statuta¹ trebalo sastati svaka četiri mjeseca radi izbora općinskih službenika. U prvom su se redu u vijeću birala dva suca, čija je služba trajala 4 mjeseca i bila im je svakome određena mjesečna plaća u iznosu od 4 libre. Dalje se birao općinski blagajnik, također za rok od 4 mjeseca, uz mjesečnu plaću od 20 malih solda. Zatim su se birala dva katavera², čija je služba trajala jednu cijelu godinu i primali su plaću svaki 2 male libre. Osim toga birala su se dva procjenitelja za jednu godinu dana, uz plaću od 40 solda. Isto tako dva advokata (odvjetnika), čija je služba trajala 4 mjeseca, a primali su plaću od 10 malih solda mjesečno. Konačno su birana i dva sakristana crkve Svete Sofije za vrijeme od jedne godine, uz plaću od 40 malih solda. Sakristani su morali na kraju svoje službe, da polože pred rektorom i sucima račun o svom upravljanju imovinom crkve, pod kaznom od 5 malih libara.

Posebne propise donosi statut³ za službu općinskog kancelara i njegovih pomoćnika. Tako se određuje, da vijeće mora pronaći za kancelara lice »dobro i podesno« (»unus bonus, et ydoneus cancelarius«). Dužnost je kancelarova bila da sastavlja pismeno sve ono, što je važno i potrebno za općinu i privatna lica. Za svoju je službu primao od općine 80 malih libara godišnje, 12 mezena žita godišnje i kuću u kojoj je mogao udobno boraviti. Osim toga primao je kancelar, na osnovu posebne odredbe statuta⁴ i nagradu za sastav raznih vrsta privatnih isprava, kao ugovora nagodaba, oporuka, zapisa, inventara imovine i drugog. Na osnovu posebnog propisa¹, trebao je notar odnosno kancelar izdati zainteresiranim strankama pismeni otpravak sastavljene isprave, pod kaznom od 200 malih solda. U već spomenutoj odredbi² određeni su iznosi nagrade notaru za sastav privatnih isprava i to po vrsti pojedinih sastavljenih isprava. Kancelaru je u izvršenju njegove službe pomagao glasnik (preco), koji je primao od općine godišnju plaću od 6 libara, a od svakog domaćina, po običaju, određenu količinu žita.

Posebni propisi govore o sastavu i djelovanju općinskog vijeća. Tako je određeno³ tko se sve isključuje iz vijeća pri donošenju osuda. Isključivali su se otac odnosno sin, brat, zet i drugi bliži rođaci. Zatim je određena dužnost prisustvovanja sastancima vijeća i to za vrijeme cijelog trajanja vijećanja, pod kaznama za to određenim.⁴ Konačno je u jednoj od posljednjih odredaba statuta⁵ određen i sam sastav vijeća.

Među općinskim službenicima nalazili su se i izaslanici (»ambaxiatores«), kojima je bila određena u posebnoj odredbi⁶ plaća odnosno dnevnica po udaljenosti mjesta u kojem su trebali obavljati službu, a isto tako i konj.

1 3. statutarna odredba.

2 Služba se katavera sastojala u iznalaženju dobara, koja su imala pripasti općini kao skriveno blago, nasljedstva bez nasljednika i drugo slično.

3 U četvrtoj odredbi statuta.

4 181. odredba statuta.

1 128. odredba statuta.

2 181. odredba statuta.

3 98. odredba.

4 146. odredba.

5 176. odredba.

6 144. odredba.

Završne odredbe⁷ propisuju dužnosti pobirača općinskih daća («datiarius», »datiarius»), i sve pojedine daće, koje su imali pobirati.

Dužnost je bila svakog općinara, da po naredbi rektora, sudaca ili kapetana vrše stražu pred tvrđavom danju ili noću, koju su trebali obavljati lično ili po zamjeniku, uz kazne za to predviđene⁸.

Iz odredbe o dužnosti čuvanja tvrđave⁹ razabiremo, da je postojala i služba kapetana, o kojoj, međutim, drugdje u statuu ne nalazimo propisa.

Osvrnut ćemo se na sam statut odnosno tekst statuta i njegov sadržaj. Kako smo već uvodno istaknuli, statut je pisan primitivno i bez nekog posebnog sistema. U statutu, naime, nije provedena pravno uobičajena podjela: personae, res et actiones, već su istovrsni pravni propisi odnosno odredbe razbacane i rastrkane na raznim mjestima statuta. Osim toga u statutu ima i javnopravnih propisa, u prvom redu onih, koji se odnose na ustrojstvo općine ili službe u njoj.

Pokušat ćemo da odredbe statuta svrstamo po pravnom sistemu, iako su neke odredbe na graničnom pravnom području, npr. odredba je istodobno i obiteljskoppravna i obveznopravna, zatim obveznopravne i krivičnopravne prirode itd.

Dakle najprije ćemo razvrstati propise, koji se odnose na osobno i obiteljsko pravo. O tim propisima govore odredbe: 71, 72, 73, 74, 75, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 141.

Stvarno pravo obrađuju odredbe: 51, 52, 53, 95, 96, 97, 107, 142.

Obvezno pravo buhvačaju slijedeće odredbe: 39, 44, 62, 66, 67, 68, 92, 93, 94, 110, 115, 116, 117, 119, 120, 122, 123, 124, 125, 127, 130, 131, 132, 151, 154, 162, 166, 167, 168, 169, 170, 174, 177.

Posebno su ovdje zanimljive dvije odredbe: prva iz člana 66., kojom je bilo zabranjeno, da se općinar obvezuje na bilo kakav način za stranca, bez dozvole rektora, jer je u tom slučaju bio takav ugovor ništavan. Druga odredba, član 151., predviđa posebne dnevnice odnosno dnevne plaće za rad najamnim zemljoradnicima za razne mjesece u godini tj. prema težini njihova posla.

Nasljedno pravo određuju odredbe: 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 109.

Značajne su tu dvije odredbe. Prva iz člana 76., koja uvodi posebne uvjete za donošenje oporuke udate žene. Tako se propisuje, da udata žena može valjano sastaviti svoju oporuku samo u prisustvu svog muža i bar jednog svjedoka iz reda ženinih rođaka. U slučaju da njezin muž nije bio prisutan, tada je morao biti prizvan kao svjedok oporuke jedan od muževih rođaka, a u nedostatku i toga, rektor je slao od svoje strane jednog od sudaca ili neko drugo podesno lice. Drukčije donesena oporuka udate žene, nije imala pravne valjanosti.

Drugom se odredbom, član 109., određuju uvjeti valjanosti oporuke koju sastavi općinar izvan općinskog područja. Najprije se određuju bliže granice, unutar kojih općinar izvan područja svoje općine, donosi svoju oporuku, a zatim se općom formulom »i»zvan tih granica« govori o svim

7 178.—180. odredba.

8 38. odredba.

9 38. odredba.

ostalim krajevima izvan općine. U oba je slučaja trebalo, u odnosnim zakonskim rokovima, oporuku predložiti općinskoj upravi radi ispitivanja valjanosti te oporuke.

Postupak u građanskim stvarima određuju odredbe: 99, 100, 101, 102, 104, 105, 106, 108, 111, 112, 114, 118, 121, 152, 161, 182.

Odredba 161. ustanovljuje u postupku sa strancima načelo reciprociteta.

Najviše se odredaba odnosi na sankcioniranje krivičnih djela. O njima govore odredbe 1, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 21, 22, 23, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 40, 41, 42, 43, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 64, 65, 70, 103, 113, 126, 133, 138, 139, 143, 145, 147, 149, 150, 153, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 165, 171, 172, 173.

Značajna je odredba, 40, o zabrani držanja privatnog zatvora.

Krivičnopravni postupak određuju odredbe 11 i 24.

Ustrojstvo i djelovanje općine određuju odredbe: 3, 4, 38, 63, 69, 98, 128, 129, 134, 135, 136, 137, 140, 144, 146, 148, 164, 175, 176, 178, 179, 180, 181, 183, 184.

O tim smo odredbama govorili, kad je bila riječ o ustrojstvu općine i organizaciji vlasti u općini. Preostaje nam da istaknemo odredbe 69. i 137., koje obvezuju općinare na javne radove i općinske terete i posebno posljednju odredbu statuta, 184., koja predviđa, da će se mletačko pravo u općini primjenjivati samo supsidijarno, tj. ukoliko odredbama statuta ne bude predviđeno i uređeno neko pravo ili pravni odnos iz građanskog ili krivičnog prava.

Općina Dvigrade postojala je do druge polovice XVIII stoljeća, kada se preostalo stanovništvo zbog kuge preselilo u obližnje mjesto Kanfanar.

INCIPIUNT RUBRICE STATUTORUM COMUNIS DUORUM CASTRORUM.

Capitulum primum. De blasfemantibus Deum et sanctos.

C. IJ.	De salario et sacramento rectoris.
C. IIJ.	De consilio fiendo et de electione et salario officialium.
C. IIIJ.	De cancelario et alijs salariatis a comune.
C. V.	De dantibus auxilium forbanitis.
C. VIJ.	De interficientibus uel percucientibus forbanitos.
C. VIJ.	De notarijs facientibus falsum instrumentum.
C. VIIJ.	De facientibus facere falsum instrumentum.
C. VIIIJ.	De producentibus in iure falsum instrumentum.
C. X.	De falsis testibus et producentibus eos.
C. XIJ.	De modo querelandi et procedendi in criminalibus. ¹⁾
C. XIJ.	De uituperantibus puellarum. ¹⁾
C. XIIJ.	De dicentibus villaniam alteri.
C. XIIIJ.	De muliere male fame iniuriante alteras bone fame.
C. XV.	De dicentibus notario falsarium.
C. XVIJ.	De accusantibus aliquem fraudulenter.

¹ U izvorniku, nažalost, manjka list (11), na kojemu su bila napisana ta dva poglavlja (capitulum XI i XII), kao i naslov XIII poglavlja.

C. XVIJ.	De conuitantibus aliquem ad probam irate.
C. XVIIJ.	De insultu cum ærmis et sine armis.
C. XX.¹)	De insultu facto in propria domo alterius.
C. XXJ.	De offendentibus regimini.
C. XXIJ.	De percussione facta cum sanguine et sine.
C. XXIIJ.	De membro truncato uel debilitato.
C. XXIIIJ.	De penis que duplicantur.
C. XXV.	De homicidis.
C. XXVJ.	De recusantibus ire ad capiendum malefactores.
C. XXVIJ.	De auxiliantibus malefactores in fugiendo.
C. XXVIIJ.	De interficientibus malefactores, et eorum adiutores.
C. XXVIIIJ.	De facientibus fugere detentos ab officialibus regiminis.
C. XXX.	De facientibus fugere detentos a regimine proprio.
C. XXXJ.	De facientibus uel conantibus facere fugere carceratos.
C. XXXIJ.	De violantibus virgines uel domicellas.
C. XXXIIJ.	De violantibus maritatam uel uiduam.
C. XXXIIIJ.	De violantibus mulierem male fame uel meretricem.
C. XXXV.	De raptoribus mulierum, et de pena earum consentientium.
C. XXXVJ.	De dantibus tossicum uel maleficium ad manducandum et cetera.
C. XXXVIJ.	De facientibus facturas et sortilegia.
C. XXXVIIJ.	De custodijs castris.
C. XXXVIIIJ.	De recusantibus dare pignus.
C. XL.	De priuato carcere non fiendo.
C. XLI.	De destructione vinearum et domorum, et de diuersis damnis.
C. XLIJ.	De furantibus res alienas.
C. XLIIJ.	De accipientibus caputeum et cetera de capite uel dorso alterius.
C. XLIIIJ.	De non mutuando famulo alterius uel filio.
C. XLV.	De uino non uendendo de nocte in taberna.
C. XLVJ.	De non recedendo a taberna celate uel uiolenter.
C. XLVIJ.	De furantibus uel auferentibus paleas uel fenum.
C. XLVIIJ.	De damno ignis facti super districtu.
C. XLVIIIJ.	De proicientibus immunda et aquam in stratis et fossatis.
C. L.	De non portando ignem de nocte per castrum.
(C. LI.	De euntibus per alienam possessionem).²)
(C. LIJ.	De facientibus herbam in possessione alterius).
(C. LIIJ.	De destruentibus claustra alterius possessionis).
(C. LIIIJ.	De rebus repertis portandis aperte).
(C. LV.	De rebus transmissis presentandis).
(C. LVJ.	De debentibus habere iustas mensuras).
(C. LVIJ.	De dantibus minus pondus uel mensuram).
(C. LVIIJ.	De uendentibus carnes mortenas).
(C. LVIIIJ.	De uendentibus duas carnes insimul ponderatas).
(C. LX.	De uendentibus unas carnes pro altera).
(C. LXI.	Quod carnes uendantur extimate, et non aliter).
(C. LXIJ.	De mercede fornariorum, et eorum pena).
(C. LXIIJ.	De debentibus mitti ad confinia).
(C. LXIIIJ.	De dicentibus malam famam de aliquo).
(C. LXV.	De penis per regimen inpositis in maleficio).
(C. LXVJ.	Quod vicinus se non obliget pro forense).
(C. LXVIJ.	De accipientibus premium, et non laborantibus).
(C. LXVIIJ.	De solutione bonorum, emptorum de manu preconis).
(C. LXVIIIJ.	Quod habitantes in castro faciant factiones).
(C. LXX.	De muliere adulterata).

1 U kodeksu je ispušten, možda omaškom, 19. broj poglavlja, tako da iza XVIII slijedi odmah XX poglavlje.

2 U indeksu naslova pojedinih odredaba statuta, na početku kodeksa u izvorniku manjka jedan list (folio), te smo odnosne naslove (od c. 51. do zaključno 100) nadopunili iz teksta samog izvornika.

- (C. LXXI. Quod coniugales sint sicut frater et soror).
(C. LXXIJ. Qualiter vxor tenetur debitis mariti).
(C. LXXIIJ. Quod vxor non potest alienare sine consensu viri).
(C. LXXIIIJ. Quod contractus inter virum et vxorem sit nullus).
(C. LXXV. De eodem particulariter).
(C. LXXVJ. De testamento vxoris fiendo).
(C. LXXVIJ. De testamentis in generali, et testibus eorum).
(C. LXXVIIJ. De mortuis ab intestato relictis filiis).
(C. LXXVIIIJ. De mortuis intestatis, et sine descendentibus).
(C. LXXX. De bonis legatis ad tempus non gaudendis).
(C. LXXXI. De forensibus mortuis ab intestato, et sine heredibus).
(C. LXXXIJ. Quod commissarij adimpleant legata testatoris).
(C. LXXXIIJ. Quod pater habeat tutelam filiorum).
(C. LXXXIIIJ. De etate legitima pupillorum).
(C. LXXXV. Quod mater sit tutrix filiorum mortuo patre).
(C. LXXXVJ. De tutore per regimen dando pupillis).
(C. LXXXVIJ. Quod tutores faciunt inuentarium).
(C. LXXXVIIJ. Qualiter tutor debeat facere inuentarium).
(C. LXXXX. Quod pupillus non potest uendere uel alienare).
(C. LXXXXI. Qualiter tutor seu pupillus uendere possunt).
(C. LXXXXIJ. De rebus stabilibus alienandis).
(C. LXXXXIIJ. De modo recuperandi rem contracambiatam).
(C. LXXXXIIIJ. De recuperatione rerum uenditarum).
(C. LXXXXV. De habentibus rem minimam in alterius possessione).
(C. LXXXXVJ. De habentibus viam per possessionem alterius).
(C. LXXXXVIJ. De non habentibus iter eundi ad eius possessionem).
(C. LXXXXVIIJ. De his, qui non interesse sententijs consulendis).
(C. LXXXXVIIIJ. De debito vicini non procurando pro forense).
(C. C. De debitoribus se dolo celantibus a iudicio).
C. CI. De modo citandi aliuem ad iudicium, et de contumacibus¹⁾
C. CIJ. Quod testes non recipiantur contra reum a soldis centum supra.
- C. CIIJ. De his, qui volunt probare solutionem, et non possunt.
C. CIIIJ. De probacionibus fiendis solutionis a centum soldis supra.²⁾
C. CV. De testibus super possessorio recipiendis.
C. CVJ. De rebus stabilibus per quindecim annos possessis.
C. CVIJ. Quod ambulatio per possessionem alterius non preiudicet possidenti.
- C. CVIIJ. De prescriptione instrumenti debiti per annos decem.
C. CVIIIJ. De testamento, facto per vicinum, extra districtum.
C. CX. De modo satisfaciendi creditori in bonis debitoris.
C. CXJ. De appellationibus, et earum prosecutione.
C. CXIJ. Quod succumbens in causa succumbat in expensis.
C. CXIIJ. De producentibus in iure instrumentum debiti soluti.
C. CXIIIJ. De quibus rebus fit ius diebus feriatis.
C. CXV. De rebus furtiuis uenditis, restituendis uel non.
C. CXVJ. De rebus acquisitis inter fratres comuniter diuidendis.
C. CXVIJ. De re alteri obligata, non uendenda.
C. CXVIIJ. Quod testes non recipiantur contra defunctos.
C. CXVIIIJ. De rebus comuniter possessis parciendis.
C. CXX. De compromissis fiendis inter affines.
C. CXXI. Quod fraternitatibus ecclesiarum fiat ius summarium.
C. CXXIJ. De ratione monstranda per camerarios ecclesiarum.

¹ Od cap. 101. prepisujemo opet naslove pojedinih odredaba statuta iz indeksa, na početku kodeksa.

² Tako u indeksu taj naslov nezgrapno sastavljen, dok u samom izvorniku pred odnosnom statutarnom odredbom stoji: »De solutionis probatione a centum soldis supra«.

C. CXXIIJ.	De vino, per tabernarium, soluendo mercatori vinj. ¹⁾
C. CXXIIIJ.	De vino soluendo tabernarijs.
C. CXXV.	De debito, facto in castro, et in castro soluendo.
C. CXXVJ.	De arbitrio regiminis super magno delicto.
C. CXXVIJ.	Quod non remittatur aliquid debitoribus comunis. ¹⁾
C. CXXVIIJ.	Quod notarij faciant extra instrumenta, et premium habeant.
C. CXXVIIIJ.	Quod cancelarij dimittant instrumenta imbreuiata.
C. CXXX.	Quod comune agat contra eius debitores.
C. CXXXI.	Qualiter debitoribus satisfieri debet.
C. CXXXIIJ.	De proclamationibus fiendis pro rebus uenditis ad incantum ²⁾
C. CXXXIIIJ.	De ferijs, et laborantibus in eis. ³⁾
C. CXXXIIIJ.	Quod proclamentur ferie, in quibus non laboratur.
C. CXXXV.	De refutantibus vicinantiam,
C. CXXXVJ.	Quod recedentes a castro faciant fieri proclamationes.
C. CXXXVIJ ⁴⁾	Quod habentes domicilium faciant angarias et cetera.
C. CXXXVIIJ.	De currendo ad arma, et ad ignem.
C. CXXXVIIIJ.	De rebus acceptis, tempore ignis, restituendis patrono.
C. CXL.	De rebus et hominibus perditis uel captis in seruicio comunis.
C. CXLI.	De seruis et vxoratis, qui iterum vxorantur.
C. CXLIJ ⁴⁾	De intromittentibus se in tenuta rei, per alium tente.
C. CXLIJ.	De rebus stabilibus non uendendis forensibus.
C. CXLIIIJ.	De salario ambassiatorum, et equorum comuni seruientium.
C. CXLV.	De uendentibus personam alicuius Christiani.
C. CXLVJ.	De ueniendo ad consilium, et non recedendo.
C. CXLVIJ.	De non currendo ad rumorem uel trahere arma de domo. ⁵⁾
C. CXLVIIJ.	De uolentibus hedificare in castro.
C. CXLVIIIJ.	De subtrahentibus famulos alterius.
C. CL.	De famulis fugitiuis.
C. CLI.	De mercede sappatorum.
C. CLIJ.	De procuratoribus non facientibus debitum suum.
C. CLIIJ.	De re placitata, et iterum questionatur.
C. CLIIIJ.	De caudis equorum non expellandis.
C. CLV.	De inimicis vicinorum non tenendis in castro.
C. CLVJ.	De forensibus contrafacientibus puniendis arbitrio regiminis ⁶⁾
C. CLVIJ.	De transeuntibus muros castris.
C. CLVIIJ.	De negligentibus precepta regiminis pro bono comunis.
C. CLVIIIJ.	De non uendendo vinum in taberna ante missam in festis.
C. CLX.	De fugientibus pro ratione uel offensione comunis.
C. CLXI.	De iure reddendo forensibus.
C. CLXIJ.	De negligentibus calculare cum alijs rationes.
C. CLXIIIJ. ⁷⁾	De ordine rectoris obseruando.
C. CLXV.	De uolentibus contraire regimini in exequendo statuta.
C. CLXVI.	De bonis ecclesiarum non uendendis. ⁸⁾
C. CLXVIJ.	De damno dato per animalia caprina uel peccorina.
C. CLXVIIJ.	De damno dato per animalia porcina.
C. CLXVIIIJ.	De damno dato per animalia bouina.

1 Kako u izvorniku danas nedostaje 45. list (folio), to se tamo više ne nalazi završetak 123. odredbe. kao ni 124, 125, 126. i najveći dio 127. statutarne odredbe.

2 Taj naslov pred odnosnom odredbom u tekstu, završava nešto drukčije »... fiendis super rebus alienatis«.

3 U naslovu te odredbe u tekstu kodeksa, nalazimo dodato još jedno »de«, tako da naslov tamo glasi »De ferijs, et de laborantibus in eis«.

4 U izvorniku manjka list 50. na kome su se nalazile statutarne odredbe od 137. — zaklj. 142.

5 U kodeksu taj naslov bez nastavka odn. dodatka: »uel trahere arma de domo«.

6 U izvorniku bez dodatka: »arbitrio regiminis«.

7 Statutarna odredba pod br. 163. ispuštena u indeksu naslova, a također ni u kodeksu nema te odredbe.

8 U naslovu pred odnosnom statutarom odredbom u izvorniku stoji »non emendis« mjesto, kao u indeksu naslova »non uendendis«.

- C. CLXX. De damno dato per animalia caballina et asinina.
 C., CLXXI. De incidentibus ligna in fratis uetitis comunis.
 C. CLXXIIJ. De facientibus sibi ius contra aliquem.
 C. CLXXIIJ. De violentibus portum Laymi.
 C. CLXXIIIJ. De animalibus forensium¹⁾ pasculantibus super nostre.
 C. CLXXV. De exemptione herbatici famulorum, et de fideiussione eorum.²⁾
 C. CLXXVJ. De his, qui possunt esse de nostro consilio.
 C. CLXXVIIJ.³⁾ De modo accusandi et aestimandi.
 C. CLXXVIIJ. De deputato uel daciario domus seu hostarie de Laymo (id est Lemo).
 C. CLXXVIIIJ De modo exigendi dacium carniū becharie, et aliarum rerum victualium (et) grassarum.
 C. CLXXX. Quod datarius vinj exigat datium pro contro (!)⁴⁾ vendito prout in statuto continetur, et cetera.
 C. CLXXXI³⁾ De solutione fienda cancelario pro scripturis eius factis.
 C. CLXXXIJ⁵⁾ De modo intelligendi aliquos verbos (scil. terminos iuris) in statutis contentos.
 C. CLXXXIIJ. De vigore prouisionum et partium que in futurum per maiorem partem consilij comunis capte fuerunt.
 C. CLXXXIIIJ.¹⁾ Ordines et prouisiones Venetiarum in territorio comunis Duorum Castrorum iure subsidiario vim obtinere debeant

(CAPITULUM PRIMUM. DE BLASFEMANTIBUS DEUM ET SANCTOS.

Cum humane nature condictio talem fructum hodie afferrat, ut quis potius gloriatur in malitia quam in bonitate letetur, et magis pronus sit ad scelus comitendum dicendumque quam uirtutes, et opera laudabilia prosequendum, cupientes itaque nos comune, et homines castri Duorum Castrorum his totaliter, et possetenus obuiare, et ne aliquis maledicus malefactorque de eius maledictis maleque gestis gloriatur in totum, quin ymo formidine pene ab his se debeat abstinere, ad perpetuam laudem et gloriam omnipotentis Dei, et domini nostri Ihesu Christi eiusque intemerate matris uirginisque Marie, beatissimique Marci euangeliste, beateque Sophie, patrone nostre atque honorem, et statum serenissimi, et excelsi ducalis dominij nostri Venetiarum huiusque castri conseruationem, et cunctorum subditorum eius, statuimus primo, decernimus, et ordinamus, quod si qua persona decetero blasphemauerit uel uituperauerit omnipotentem Deum, et dominum nostrum Yesum Christum eius (S. 2.) que gloriosissiman matrem, et uirginem Mariam, beatissimamque euangelistam, et protectorem nostrum dominum (!) sanctum Marcum statim soluat comuni Duorum Castrorum libras quinque paruorum uenetorum, et si blasphemauerit aut uituperauerit aliquem alium sanctum uel sanctam Dei soluat comuni antedicto

S. 2.

1 U naslovu pred odnosnom odredbom u izvorniku stoji »De animalibus forensis...«

2 U naslovu izvornika nema dodatka: »et de fideiussione eorum.«

3 U indeksu prestaje popis naslova sa zaklj. 176. statut. odredbom, dok su u samom izvorniku, dijelom na početku odnosnih odredaba a dijelom in margine, poznijom rukom napisani naslovi od 177. do zaklj. 181. statutarne odredbe, od kuda ih i preuzimamo.

4 U naslovu in margine te odredbe nalazimo kasnijom rukom pisano (v. bilj. 5.) »... pro contro...« Mislimo, da je trebalo biti »pro congio (= mjera za vino), kao što nalazimo u tekstu dotične statutarne odredbe.

5 Posljednje tri statutarne odredbe (od 182. do zaklj. 184. — koliko ih statut ukupno sadrži) nisu unesene ni u indeks naslova, na početku kodeksa, a niti su u samom izvorniku dodati naslovi tih odredaba, kao onih od 177. do zaklj. 181. (vidi bilj. 3) Radi potpunosti i cjeline indeksa naslova svih statutarne odredaba, mi smo to ovdje učinili.

libras duas paruorum, et si non haberet vnde soluere, stare debeat per diem unam in berlina. Quarum penarum medietas perueniat accusatori, si quis fuerit accusator, et quilibet possit accusare, et teneatur de credentia.

CAPITULUM IJ. DE SALARIO, ET SACRAMENTO RECTORIS.

- Uolentes imitari bonos mores alme vrbis, et domine nostre Venetiarum salubriter statuimus, et ordinamus, quod singuli potestates, et rectores, qui per serenissimum, et excelsum ducalem dominium nostrum Venetiarum missi, et deputati erunt ad regimen Duorum Castrorum, teneantur, et debeant prima die introitus sui regiminis, tactis manualiter scripturis, in manibus iudicum dicti comunis iurare, ad sacra euangelia Dei, se bene, et diligenter regere, et gubernare fideliter castrum, et comune predictum, et custodire ad honorem, et petitionem, et statum prelibati ducalis dominij nostri Venetiarum, et ius, et iusticiam cuilibet (S. 3.) petenti totis suis uiribus ministrare atque impendere sine aliqua personarum discretione, introitusque comunis predicti cum solertia per camerarios dicti comunis exigi facere, et operam effectualiter dare quod exigantur, et prouidere ne dicti introitus frustatorie, et inutiliter expendantur. Qui rectores habere debeant pro salario suo singulus quolibet anno, et in ratione anni libras tricentas et nonaginta paruorum de bonis, et introitibus comunis predicti. Et tenere teneantur, et debeant suis sumptibus, et expensis atque salario vnum equum, et famulum sufficientem. Nichilque percipere uel habere debeant ultra salarium antedictum modo aliquo, titulo uel colore, tam de bonis comunis antedicti quam alterius spetialis persone, neque munus neque exenium aliquod a quauis persona accipere uel acceptare, per se uel alios durante tempore sui regiminis, sub pena dupli dicte rei, et librarum decem paruorum de suo proprio salario, applicandis comuni predicto, et de hoc credatur denuncianti cum vno teste ydoneo, cui denuncianti medietas dicte pene perueniat, et tociens comitatur, et exigi debeat quociens fuerit huic ordini contrafactum. Et quod rectores antedicti teneantur, et debeant attendere, et obseruare in omnibus, et per omnia statuta, et ordines comunis Duorum Castrorum prout (S. 4.) iacent ad litteram, sub pena librarum centum paruorum.
- S. 3.
- S. 4.

CAPITULUM IIJ. DE CONSILIO FIENDO, ET DE ELLECTIONE, ET SALARIO OFFICIALIUM.

Item statuimus, et ordinamus, quod singulis quatuor mensibus, et de quatuor mensibus in quatuor menses, fiat consilium maius, in quo eligi debeant duo iudices comunis cum salario librarum quatuor in mense pro quolibet, quorum officium duret per quatuor menses tantum. Item eligatur unus camerarius comunis, qui recipiat introitus, et expensas faciat dicti comunis per quatuor menses tantum, cum salario soldorum viginti paruorum pro singulo mense. Item eligantur duo catauerij comunis, quorum officium duret per vnum annum continuum, cum salario librarum duarum paruorum pro quolibet. Item eligantur duo exstimatores per annum continuum, soldorum XL pro salario. Item eligantur duo aduocati comunis cum salario soldorum decem paruorum in mense pro quolibet, quorum officium duret per quatuor menses tantum. Item elligantur (!) duo sacristani ecclesie sancte Suffie per vnum annum continuum cum salario soldorum quadraginta paruorum pro quolibet. Qui camerarij, tam dicti comunis quam dicte ecclesie sancte Suffie, in fine sui officij teneantur, et debeant, sub pena librarum

- S. 5. quinque paruorum, coram rectore (S. 5.) et iudicibus dicti comunis qui tunc temporis erunt, rationem dictarum suarum cameriarum monstrare, et calculare, et bona et res, quas et que in suis manibus habere restabunt camerarijs succedentibus infra spacium dierum trium, post factam eorum rationem, subito debeant dare, soluere, et designare, sub pena librarum quinque paruorum subito et irremissibiliter auferenda, et comuni predicto applicanda.

CAPITULUM III^{or} DE CANCELARIO COMUNIS, ET EIUS SALARIATIS ALIJS.

Item statuimus, quod per dictum consilium reperiri debeat vnus bonus, et ydoneus cancelarius, qui scribat necessaria quecumque, tam comunis quam singularis persone. Qui habere debeat a comuni predicto pro suo salario libras octuoginta paruorum, duodecim mezenas frumenti in anno, et in racione anni, et domum in qua habitare comode possit, vltra mercedem scripturarum, taxatam in alio statuto huius libri. Item vnus preco comunis cum salario librarum sex in anno, et cum vna custodia mortua, vltra frumentum, quod haberet a quolibet patrefamilias, secundum consuetudinem nostram. Item vnus mare scalcus seu faber sine salario comunis, qui habere debeat a comuni domum fabrice cum mantegis seu follis, et alijs instrumentis ad fabricam necessarijs, vltra taxatum sibi frumentum pro plouena, et vltra mer (S. 6.) cedem sui laborerij, quod faciet, pro qua accipere possit secundum pacta, et conuenciones cum comune facta. Et quod sit in libertate dicti consilij maioris cassandi dictos salariatos, et quemuis eorum quocienscunque sibi placuerit, et alium cancelarium, marescalcum, et preconem acceptare de nouo cum maiori et minori salario, prout dicto consilio placebit, et visum fuerit expedire.

S. 6.

CAPITULUM V. DE DANTIBUS AUXILIUM FORBANITIS.

Item ordinamus, quod nullus ciuis uel habitator Duorum Castrorum audeat modo aliquo aut presumat prestare auxilium, consilium uel fauorem alicui forbanito a castro predicto, qui esset bannitus pro condemnatione pecuniaria neque ipsum bannitum in laborerio ponere, sub pena soldorum centum paruorum, Et quod nullus audeat uel presumat summere uel recipere in domo sua uel aliena aliquem forbanitum de persona seu de uita pro homicidio uel alia quauis occasione a castro predicto seu eadem forbanito dare auxilium, consilium uel fauorem, sub pena librarum viginti quinque paruorum. Et si ille forbanitus aliter ueniret in castrum predictum uel eius districtum, volumus, quod ille illi, qui eum uiderent uel hoc scirent, teneantur ipsum capere modis omnibus suo posse, et illum presentare, et dare in forcijs regiminis castri predicti, (S. 7.) sub pena predicta. Et si eum capere non possent, tunc teneantur clamare post illum ubicunque reperiatur super districtum Duorum Castrorum.

S. 7.

CAPITULUM VI. DE PERCUCIENTIBUS FORBANITOS.

Statuimus, et ordinamus, quod si quis fuerit forbanitus a castro predicto pro violatione mulieris uel pro aliquo uulnere ex quo mors secuta sit uel membrum perditum uel debilitatum uel pro robaria, prodicione, homicidio seu furto uel alio quouis modo ex quo pena mortis uel membri amissio inposita sibi sit, et aliquis talem forbanitum offenderit uel interfecerit, talis offensor uel interfecto eo nulli pene subiaceat. Et si quis fuerit forbanitus ex aliqua ferita ex

qua mors uel membri amissio seu debilitatio secuta non fuerit uel si fuerit forbanitus pro aliqua alia condemnatione, et aliquis eum offenderit aut percusserit, talis offensore propter id nulli pene subiaceat.

CAPITULUM VIJ. DE NOTARIJS FACIENTIBUS FALSUM INSTRUMENTUM.

Si aliquis notarius fraudulenter falsum instrumentum scripserit uel aliter uiciauerit, sibi amputetur manus eius dextra sine remissione, et falsum instrumentum nullius sit ualoris, et talis notarius semper sit infamis, et eius scripturis nulla amplius fides sit adhibita.

S. 8. CAPITULUM VIIJ. DE FACIENTIBUS FACERE FALSUM INSTRUMENTUM.

Quicumque fraudulenter falsum instrumentum fieri fecerit, perdat manum dextram, et semper sit infamis, et tale instrumentum nullius sit ualoris.

CAPITULUM VIIIJ^{or} DE PRODUCENTIBUS IN IURE FALSUM INSTRUMENTUM.

Si quis fraudulenter falsum instrumentum in iure produxerit, componat comuni nostro libras viginti quinque paruorum, et si soluere non poterit frustetur circumcirca per intra castrum, et buletur in fronte ferro ardenti, et nichilominus semper sit infamis, et tale instrumentum nullius sit ualoris aut perdat narem dextram.

CAPITULUM X. DE FALSIS TESTIBUS, ET PRODUCENTIBUS EOS.

Si quis in iudicio ciuili falsum testimonium dixerit, soluat comuni libras quinqueginta (!) paruorum, et si soluere non poterit, puniatur in persona iuxta discretionem rectoris, et consilij nostri maioris, et semper sit infamis. Et quicumque temptauerit fraudulenter falsos testes in ciuili iudicio producere, et produxerit vnum uel plures, supradictam penam incurrat. Et quicumque in criminali causa fraudulenter falsum testem produxerit uel falsum testimonium dixerit, ipso facto in talem penam incurrat, et puniatur in quam incidisset ille contra quem agitabatur, si uerum fuisset id de quo imputabatur, et talis testis, et producens semper denotetur infamis.

CAPITULUM XI. DE MODO QUERELLANDI IN MALEFICIJS, ET PROCEDENDI CONTRA EOS.¹

CAPITULUM XIJ. DE UITUPERANTIBUS PUELLARUM.¹

CAPITULUM XIIIJ. DE DICENTIBUS VILLANIAM ALTERI.

- S. 9. Si quis dixerit alteri uilaniam, uidelicet latro, assansinus (!), fur, depredator, periurus, infamis, proditor, infidelis, mentiris per gulam (!), cornutus, forbanitus, bastardus, et similia animo iniuriandi aut mulieri: putana, fura, baccata uel alteram uilaniam, presentibus, et audientibus uituperatis, soluat comuni libras duas paruorum, et teneatur reuocare dictum suum, et dicere se mentiri de eo quod dixerit, hoc intelligendo si iniuriam passus uel passa fuerit bone

¹ U izvorniku, našalost, manjka list (11), na kojemu su bila napisana ta dva poglavlja (capitulum XI i capitulum XIJ), kao i naslov XIIIJ poglavlja.

fame, alioquin iniuriator stare debeat in berlina donec reuocauerit tribus uicibus continuis eius maledictum. Sed si iniuriam passus uel passa fuerint publici in eo quod sibi dictum fuerit, non teneatur ille tale nisi ad penam soldorum viginti, remanendo etiam in libertate, et discretionem rectoris, et iudicium dicti comunis, addendi maiorem penam pecuniariam talibus personis, secundum personarum conditiones, et qualitatem delictorum.

CAPITULUM XIII^{or} DE MULIERE MALE FAME INIURIANTE FEMINAM BONE FAME.

Si qua mulier male fame dixerit uiliani alteri mulieri bone fame, soluat comuni libras quinque paruorum, et si soluere non poterit, frustetur, et teneatur reuocare dictum suum, prout superiori statuto continetur. Et si talis mulier bone fame, respondendo, dixerit uiliani tali mulieri male fame, soluat comuni soldos viginti paruorum.

CAPITULUM XV. DE DICENTIBUS NOTARIO FALSARIUM.

- S. 10. Item statuimus, quod si aliqua persona dixerit alicui notario: «falsarius» uel «fecisti falsum instrumentum» siue similem uiliani, soluat comuni libras decem paruorum, preter quam si ille talis notarius foret publicus in eo aut sibi probaret, in quo casu iniuriator soluat comuni solum libras duas paruorum. Et si obtulerit se probaturum talem notarium fore falsum uel fecisse falsum instrumentum aut falsam scripturam, et non potuerit legitime probare, soluat comuni libras quinquaginta paruorum, sine remissione, aliquo alio statuto in contrarium non obstante, et si soluere non poterit, stare debeat per duos menses continuos in carceribus comunis, et plus arbitrio rectoris, et consilij nostri.

CAPITULUM XVJ. DE ACCUSANTIBUS ALIQUEM FRAUDULENTER.

Statuimus, quod si quis accusauerit fraudulenter seu inculpauerit rectori aliquem de furto in eandem penam incurrat, in qua reus seu accusatus incidisset si furtum fecisset. Et si aliquis de aliquo alio delicto aliquem rectori accusauerit seu inculpauerit fraudulenter, hoc remaneat in arbitrio rectoris, et consilij nostri puniedi pecuniarie tantum talem accusatorem usque ad sumam librarum viginti quinque (seu) et plus et minus, consideratis qualitate facti, et personarum conditionibus.

CAPITULUM XVIIJ. DE CONUITANTIBUS ALIQUEM AD PROBAM ET

CAPITULUM XVIIIJ. DE INSULTU SINE ARMIS UEL CUM ARMIS.¹

- S. 11. Si quis uocauerit aut conuitauerit aliquem ad probam irato animo uel ex odio, soluat comuni libras duas paruorum. Et quicumque ex dicta causa iuerit extra uel intra castrum in aliquem locum, soluat comuni libras quinque paruorum, et si rixam uel rumorem uel excessum aliquem fecerit, soluat etiam penam in statutis specificatam, secundum excessum et offensiones, quas fecerit.²

¹ Tako su u izvorniku ta dva naslova poglavlja pisana jedno za drugim, dok tekst odnosnih poglavlja slijedi iza toga.

² Taj se tekst odnosi na prvi naslov.

De insultu.¹⁾ Quicumque impetum siue insultum sine armis fecerit contra aliquem cum asmantia seu aprentia feriendi uel capiendi eum in castro, et burgis, soluat comuni libras quatuor paruorum, et si fecerit extra castrum cum armis, soluat comuni libras quinque paruorum, et si coram regimine uel de nocte dicte pene dupplicentur.

CAPITULUM XX. DE INSULTU FACTO IN PROPRIA DOMO ALTERIUS.

Quoniam in propria domo secure debet quilibet permanere, statuimus, quod quicumque fecerit insultum contra aliquem habitato-rem Duorum Castrorum cum armis in domo proprie habitationis uel in propria mandria in castro uel eius districtu, soluat comuni libras quinqueginta (!) paruorum, et si fecerit sine armis soluat comuni libras viginti quinque paruorum, et si de nocte fecerit pene predictae dupplicentur ei, et si ille qui inuasus fuerit, ut supra-dictum est, se defendens in ipso impetu percusserit uel uulnerauerit aut interfecerit inuasorem illum, nulli pene subiaceat sed merito fecisse dicatur, (S. 12.) aliquo alio statuto uel lege in contrarium non obstante.

S. 12.

CAPITULUM XXI. DE OFFENDENTIBUS REGIMINI.

Item statuimus, quod si aliquis irrito animo, et offendendi causa iniecerit manum in rectorem, et percusserit eum cum sanguinis effusione, soluat comuni libras centum paruorum, et stet ad confinia per duos annos longe a castro per miliaria XXV ad minus. Et si percusserit aliquem ex iudicibus comunis, soluat comuni libras quinquaginta paruorum, si cum sanguine fuerit, et stet ad confinia per vnum annum. Et si sine sanguinis effusione percusserit rectorem uel iudicem comunis, soluat medietatem pene, et tamen stet ad confinia, et si soluere non poterit, perdat eius manum dextram.

CAPITULUM XXIJ. DE PERCUSSIONE FACTA CUM SANGUINE, ET SINE.

Ordinamus, quod si quis irrito animo uel ex odio percusserit aliquem cum pugno aut cum pede aut alapa seu buffeto seu cum baculo uel lapide uel cum alia re, sine sanguinis effusione, seu per capillos ceperit aut in terram spinxerit, soluat comuni libras quinque paruorum, et si sanguis exiuerit, soluat comuni libras decem paruorum pro quolibet uulnere seu ferita facta, et plus arbitrio rectoris, et consilij nostri considerata qualitate facti, et personarum conditione, et nichilominus malefactor soluere teneatur expensas medici, et medicinarum, que fient occasione talis delicti comissi.

CAPITULUM XXIJJ. DE MEMBRO TRUNCATO UEL DEBILITATO.

S. 13.

Quicumque obtruncauerit alicui uel euulserit (S. 13.) alicui membrum aliquod, perdat simile membrum eius absque remissione aut soluat comuni nostro libras centum paruorum, et tantumdem pa- cienti, et soluat pro medico, et medicinis, et stet per duos annos ad confinia. Et si debilitauerit membrum taliter quod cum eo se adiu- uare non potuerit, soluat comuni libras quinquaginta paruorum, et totidem pa- cienti, et per annum vnum stet ad confinia, et soluat pro medico, et medicinis. Et si fugeret, bona eius uendantur usque ad integram satisfactionem omnium predictorum. Et si soluere non

¹ U kodeksu uz taj tekst stavljen, na desnom rubu, ponovno taj podnaslov.

poterit, baniatur si cuius fuerit, quod nunquam possit stare in castro, et eius districtu, nisi prius penam predictam soluerit, et gratiam idest pacem habuerit offensi. Et si talis fuerit forensis, et non habuerit de quo soluere, in quolibet casu supradictorum perdat simile membrum, quale obruncauerit uel debilitauerit, si captus fuerit. Et si haberi non poterit, condemnetur in membri perditione. Et si talis offensus, ex tali offensione mortuus fuerit, talis offensor puniatur pro homicida, secundum statutum de homicidis.

CAPITULUM XXIIIJ^{or} DE PENIS, QUE DUPPLICANTUR.

Item uolumus, et ordinamus, quod in quolibet casu criminali ubi pena pecuniaria exigatur, si quis in nocte idest ab acasu solis usque ad ortum, aliquid deliquerit uel etiam coram regimine, pena duplici puniatur, sine aliqua remissione.

CAPITULUM XXV. DE HOMICIDIS.

- S. 14. Statuimus, et ordinamus, quod si quis interfecerit aliquam personam in castro uel eius districtu, amputetur delinquenti caput eius, et ab eius corpore separetur, taliter quod moriatur, et si mulier tale delictum perpetrauerit, igne comburatur ita quod moriatur, nec perdat sua bona, ymo ea testari, et dimittere possit cui placuerit, et si non testaretur, tunc eius bona deueniant cuicumque sibi succedenti de iure. Et si talis homicida capi, et personaliter puniri non poterit, tunc condemnetur, et ponatur in banno capitis, et si quo tempore peruenerit in fortijs comunis, et regiminis dicti castris capite truncato puniatur seu comburatur igne, et perdat bona sua, quorum bonorum medietas in comune perueniat, et alia medietas perueniat, et detur heredibus talis interfecti.

CAPITULUM XXVJ. DE RECUSANTIBUS IRE AD CAPIENDUM MALEFACTORES.

Quocienscunque rector uel iudices comunis uel vnus eorum preceperit alicui cuius uel habitatori nostri castris, quod debeat ire ad capiendum aliquem malefactorem, volumus, quod talis persona statim obedire debeat, et ire quo ei fuerit ordinatum, et facere, et adimplere studiose, et bona fide, toto suo posse omnia, que sibi erunt imposita, et ordinata, sub pena librarum quinque paruorum comuni applicanda.

CAPITULUM XXVIJ. DE AUXILIANTIBUS MALEFACTORES IN FUGIENDO.

- S. 15. Nulli liceat dare uel prestare in Duobus Castris uel eius districtu habitaculum, consilium uel (S. 15.) auxilium uel fauorem cibum aut potum alicui forbanito de uita uel alteri malefactori, qui sit in periculo perdendi uitam in faciendo maleficium uel fugiendo, stando uel morando quouis modo, sub pena librarum quinquaginta paruorum in comune. Et si dederit auxilium uel fauorem alicui malefactori, cui non imineat pena uite, soluat comuni libras quinque paruorum, et plus et minus arbitrio rectoris, et consilij nostri, consideratis qualitate facti, et personarum condicione.

CAPITULUM XXVIJ. DE INTERFICIENTIBUS MALEFACTORES, ET EORUM ADIUTORES.

Si contingerit rectorem, et iudices comunis uel quemuis eorum, cum familiaribus suis uel alijs quibusuis per eos conuocatis, ad ca-

piendum aliquem malefactorem uel eum captum ducerent, et ille talis captus uel malefactor fuerit rebellis rectori uel iudicibus uel alicui secum existenti, volenti eum capere uel detinere, et non permiserit se capi uel deduci in fortias rectoris, se defendendo, et aliquis eorum illum malefactorem, taliter se defendentem, vulnerauerit aut interfecerit aut uulnerauerit alterum uel occiderit dictum malefactorem defendere, et adiuuare uolentem, volumus, quod ille, qui talem malefactorem uel ipsum adiuuantem offenderit, percusserit uel interfecerit nulli pene subiaceat, quia regimen uolumus, et eius sequaces tali priuilegio premunire, aliquo statuto aut lege in contrarium non obstante.

CAPITULUM XXVIII^{or} DE FACIENTIBUS FUGERE DETENTOS A REGIMINE.

- S. 16. Nemini decetero liceat intromittere, deffendere (S. 16.) substinere uel accipere uiolenter, palam uel occulte aliquam personam, que per preconem comunis uel nuncios regiminis capi, et detineri uellet seu que capta duceretur ad rectorem uel ad locum sibi comissum uel detenta retineretur, sub pena librarum quinque paruorum comuni applicanda. Et si propter talem causam illa talis persona, que capi seu detineri uolebat uel qua capta ducebatur uel que detenta retinebatur, fugeret, et non posset haberi, illa talis persona cuius culpa uel opera aufugerit etiam illam penam paciatur, et soluat quam illa que aufugit pati, et soluere debuisset, occasione qua detineri uolebat uel erat detenta, et si pro aliquo debito, tam comuni quam priuato, illa persona detineri uolebat aut erat detenta, illa cuius culpa uel dolo fugam fecerit, illud tale debitum etiam soluere teneatur.

CAPITULUM XXX. DE EODEM.

Quicumque palam uel occulte presumpserit accipere, et defensare uiolenter uel acceperit, celauerit uel occultauerit aliquam personam de fortijs rectoris uel regiminis dicti castris, quam in sua potestate captam detineret, soluat in continenti comuni nostro libras viginti quinque paruorum, et nichilominus patiatur illam penam, quam ille detentus debuisset pati pro ea occasione, qua erat detentus, et si soluere non poterit comuni dictas libras viginti quinque paruorum, perdat eius manum dextram.

CAPITULUM XXXI. DE FACIENTIBUS FUGERE CARCERATOS.

- S. 17. Si quis palam uel oculte de die seu de nocte aliquo modo extra-xerit uel acceperit seu exire uel fugere fecerit de carcere uel cepo aliquam personam carceratam uel inceptam uel positam in berlina per regimen uel ei auxilium uel fauorem dederit in fugiendo uel quouis modo causa fuerit sue fuge, soluat comuni libras quinquaginta paruorum, et similem penam paciatur qualem et quam illa persona carcerata uel incepta uel in berlina posita pati debebat. Et si talis persona taliter detenta non fugerit neque exiuerit de fortijs regiminis, quamuis auxilium sibi datum fuerit, ille qui auxilium uel fauorem dederit tunc soluat comuni solum libras viginti quinque paruorum, et si soluere non poterit, in quolibet casu huius statuti, perdat manum dextram.

CAPITULUM XXXIJ. DE VIOLANTIBUS VIRGINES UEL DOMICELLAS.

- S. 18. Si quis per uim carnaliter cognouerit uel uiolauerit aliquam mulierem virginem uel domicellam, ipsa inuita, et non consenciente, capite trucato puniatur, ita quod moriatur, et talis mulier pro recompensatione pudoris sui habeat de bonis talis uolatoris libras centum paruorum aut ualorem. Et si talis malefactor haberi non poterit, ponatur in bano capitis, et omnia bona sua deueniant in nostrum comune, exceptis illis libris centum, quas uolumus illam mulierem uiolatam habere, hoc intellecto, quod si, ea muliere uolente, et contentante, legitimum et uerum matrimonium inter ipsos fuerit (S. 18.) consecutum, et eam in vxorem duxerit, tunc talis malefactor ab omnibus penis supradictis sit absolutus, et solummodo soluat comuni nostro libras uiginti quinque paruorum. Et si uiolare uoluerit, et non potuerit, soluat comuni libras quinquaginta (!) paruorum, et si soluere non poterit, perdat eius manum aut pedem, prout rectori placuerit.

CAPITULUM XXXIIJ. DE VIOLANTIBUS MARITATAM UEL VIDUAM.

Si quis per vim carnaliter cognouerit aut uiolauerit mulierem maritatam contra eius uoluntatem, amputetur eius caput, ita quod moriatur, et is haberi non poterit, ponatur in baco capitali, et omnia eius bona in nostrum comune perueniant. Et si uiolauerit mulierem uiduam, puniatur ut supra dictum est de maritata, saluo si ipsam uolentem, et contentantem duxerit in xorem, tunc soluat comuni libras uiginti quinque paruorum, et ab omnibus penis antedictis sit absolutus. Et si quis uiolare uoluerit, et non potuerit maritatam aut uiduam, soluat comuni libras quinquaginta paruorum, et si soluere non poterit, perdat manum aut pedem eius, prout rectori uidebitur. Et pro qualibet uiolatione uiolator mitatur an confinia extra castrum per vnum annum, distantibus XXV miliaribus.

CAPITULUM XXXIIJ^{or} DE UIOLATIONE MULIERUM MALE FAME.

- S. 19. Quicumque per vim carnaliter cognouerit aut uiolauerit aliquam uiduam alias in fornicatione comprehensam uel maritatam adulteram uel (S. 19.) domicellam coruptam, de qua fama publica laboraret, soluat comuni libras uiginti quinque paruorum, et plus et minus arbitrio rectoris, et consilij, inspecta personarum conditione. Et si uiolare uoluerit, et non potuerit, soluat libras quinque paruorum comuni, et plus et minus arbitrio rectoris, et consilij, personarum considerata conditione. Et si meretricem comunem quis uiolauerit, soluat comuni soldos decem paruorum, et totidem meretrici.

CAPITULUM XXXV. DE RAPTORIBUS MULIERUM, ET DE PENA EARUM.

Nullus audeat decetero extra castrum uel eius districtum secum ducere uel portare uel deuiare aliquam virginem domicellam uel uiduam, ciuem aut incolam castrum nostri, uoluntariam aut inuitam, uel rapere, sub pena capitis sui perdendi, qui si haberi non poterit,

1 U izvorniku uz taj dio poglavlja napisan podnaslov.

ponatur in bano capitali, et bona sua omnia perueniant comuni nostro. Et talis mulier si volens ducta fuerit aut sponte iuerit, si poterit haberi igne cremetur, ita quod moriatur, et bona eius perueniat due partes proximiori, et tertia pars nostro comuni applicetur, et si non poterit haberi, ponatur in banno ignis. Saluo quod si inter tales personas matrimonium factum fuerit, soluat quilibet eorum comuni libras viginti quinque paruorum, et sint absoluti a penis predictis. Si autem quis maritatam raperit, et uias secum duxerit uel portauerit, voluntariam aut inuitam, sini remissione caput suum amittat, et si haberi non poterit, bona (S. 20.) sua omnia comuni nostra applicentur, et ponatur in banno capitali. Et talis maritata, si voluntaria iuerit aut ducta fuerit, igne cremetur, ita quod moriatur, et si haberi non poterit, tunc ponatur in banno ignis, et perdat omnia sua bona, quorum due partes marito, et tertia nostra comuni applicentur, saluo quod si maritus talis adultere fuerit in concordio cum tali adultero, et adultera, et coram regimine contentus, et protestatus fuerit se non uelle quod contra eos procedatur, et es cum fore in accordio, tunc regimen acquiescat, et ipsis soluentibus comuni nostro libras viginti quinque paruorum pro quolibet, ad nullam aliam penam teneantur, sed sint libere absoluti.

S. 20.

CAPITULUM XXXVJ. DE DANTIBUS TOSSICUM UEL MALEFICIUM AD MANDUCANDUM UEL BIBENDUM.

Quicumque dederit alicui ad manducandum uel ad bibendum aliquid quod maleficium uel tossicum uel fecerit aliud maleficium uel sortilegium alicui persone palam uel occulte, animo, et intencione mala pro quo maleficium, sortilegio aut tossice illa persona moriatur uel aliud fecerit, ex quo mors hominis secuta sit, si fuerit vir suspendatur per gullam, ita quod moriatur, et si fuerit mulier igni comburatur. Si uero pro tali maleficio uel sortilegio aut tossico, facto aut dato alicui ad manducandum uel bibendum, aliqua persona membrum ammitteret seu debilitaretur aliter de persona, tunc ille talis malefactor (S. 21.) puniatur in persona aut in rebus, et pecunia, arbitrio rectoris, et consilij nostri, qualitate facti, et personarum condictionibus consideratis.

S. 21.

CAPITULUM XXXVIJ. DE FACIENTIBUS FACTURAS, ET SORTILEGIA.

Item uolumus, quod si qua persona fecerit aliquid sortilegium uel maleficium uel aliquid aliud, propter quod vna persona habeat alteram odio uel eam amet plus debito, soluat comuni libras viginti quinque paruorum, et si non poterit soluere frustetur circumcirca intra castrum, et buletur in fronte bulla ferrea ardenti, et nichilominus perpetuo sit bannita a castro, et eius districtu.

CAPITULUM XXXVIJ. DE CUSTODIJS CASTRI.

Ordinamus, quod si preceptum fuerit alicui cui uel habitatori castri per rectorem siue iudices comunis aut preconem comunis uel capitaneum decene aut alium nuncium regiminis facere custodiam, tam de die quam de nocte, ad portam castri uel alium locum, et ille cui preceptum fuerit non ibit aut non mittet ydoneam personam pro se ad dictam custodiam, et in ea non perseuerauerit, soluat comuni soldos quatuor paruorum. Et si quis positus in aliquo loco ad custodiam nocturnam faciendum abinde recesserit ante tempus sibi statutum per officialem, soluat comuni soldos decem paruorum.

CAPITULUM XXXVIII^{or} DE REUELLANTIBUS¹ DARE PIGNUS.

- S. 22. Si iudices, camerarius, preco uel alius officialis ex parte rectoris pecierint pignus sibi dari, (S. 22.) et illa talis persona recusauerit seu dare pignus negauerit, et pignus non dederit, soluat comuni soldos viginti paruorum, et nichilominus pignus sibi per vim auferatur, et de hoc credatur solo uerbo officialis, absque facto.

CAPITULUM XL. DE PRIUATO CARCERE NON FIENDO.

Nemini decetero liceat aliquam personam in priuato carcere tenere seu capere uel intromittere aliquem in castro eiusque districtu, absque licentia rectoris, et iudicum, sub pena librarum viginti paruorum comuni nostro applicanda, saluo si esset fur uel latro uel assansinus (!) uel proditor, et rebellis prelibati dominij nostri Venetiarum seu huius comunis uel bannitus de vita aut manifestus malefactor aut debitor uel seruus uel mercenarius in fuga repertus, quos omnes, et quemlibet eorum capere, et retinere, et carceribus comendare cuilibet impune liceat, et ipsis talibus seu aliquo ipso- rum capto, detento uel carcerato in continenti de hoc facere noticiam debeat regimini, et si non fecerit noticiam aut detentum uel detentos regimini non presentauerit, in supradictam penam incurrat.

CAPITULUM XLI. DE DESTRUCTIONE VINEARUM, ET COMBUSTIONE DOMORUM, ET DIUERSIS DAMNIS ILLATIS.

- S. 23. Si alicui persone in castro uel eius districtu palam uel occulte fuerint vinee destructe seu vites incise aut aliter deuastate uel domus seu tegmina uel habitaciones combuste (. 23.) uel uinum tractum uel efusum uel fenum uel palea uel bladum aliquod combustum uel ablatum, si damnum fuerit de libris quinque paruorum uel infra, soluat ille malefactor comuni nostro libras decem paruorum, et damnum emendet in duplo domino rei. Et si damnum fuerit de libris decem paruorum uel infra usque ad quinque libras paruorum, soluat malefactor comuni libras viginti quinque paruorum, et emendet damnum ut supra. Et si damnum fuerit a decem libris paruorum supra, soluat malefactor comuni libras quinquaginta paruorum, et damnum emendet ut supra, et si soluere non poterit, frustetur, et buletur, et perpetuo banniat. Si uero animal bouinum uel equinum uel asimnum (!) mortui fuerint in castro, qui occiderit, ille soluat comuni pro quolibet animali occiso libras decem paruorum, et damnum emendet in duplo. Et si extra castrum factum fuerit, soluat comuni pro quolibet animali occiso libras decem paruorum, emendet ut supra. De alijs uero bestijs, et animalibus, qui occiderit, tam intus quam extra castrum, soluat comuni libras duas paruorum pro quolibet animali occiso, et damnum emendet ut supra. Quibus penis subiaceat etiam ille qui deuastauerit aliquod animal, quamuis non occiderit.

CAPITULUM XLII. DE FURANTIBUS RES ALIENAS.

- S. 24. Si quis furatus fuerit pro prima uice ab vno soldo usque ad decem uel rem eius valoris, satisfaciat furtum in duplo pa (S. 24.) trono rei, et libras quinque paruorum comuni, et si soluere non poterit

¹ Sigurno greškom mjesto »recusantibus«, jer u indeksu naslova pojedinih poglavlja, na početku kodeksa, čitamo »recusantibus« iako je i tamo bilo najprije napisano »reuellantibus«, te to prepravljeno u »recusantibus«.

stet per vnam diem, et noctem in berlina. Et si quis pro secunda vice furatus fuerit valorem soldorum decem uel abinde infra, soluat comuni libras decem paruorum, et furtum in duplo domino rei satisfaciat, et si soluere non poterit, frustetur, et buletur, et semper reputetur infamis. Et si pro tercia vice quis furatus fuerit valorem soldorum decem uel ab inde infra, satisfaciat furtum ut supra, et soluat comuni libras viginti quinque paruorum, et si soluere non poterit, frustetur, et buletur, et incidatur eius auricula dextra. Et si quarta vice quis furatus fuerit valorem decem soldorum paruorum uel abinde supra, per gullam super furcis laqueo suspendatur, ita quod moriatur. Et siquis furatus fuerit pro prima vice valorem soldorum quinquaginta paruorum uel ab inde infra usque ad decem, satisfaciat furtum ut supra, et libras decem paruorum comuni componat, et si soluere non poterit, stet tribus diebus, et noctibus continue in berlina, et si haberi non poterit, banniatu a castro donec soluerit. Et si secunda uice quis fuerit furatus valorem soldorum quinquaginta (!) uel ab ande infra usque ad decem, satisfaciat furtum ut supra, et soluat comuni libras viginti quinque paruorum, et si soluere non poterit, frustetur, et incidatur totaliter eius auricula dextra, et semper reputetur infamis, et si haberi non poterit, a castro, et districtu nostro perpetuo banniatu. Et si quis uice tercia furatus fuerit valorem soldorum quinquaginta (!) paruorum uel ab inde infra usque ad decem, soluat comuni libras quinquaginta paruorum, et furtum ut supra, et si soluere non poterit, perpetuo banniatu ut supra, donec soluerit, si haberi non poterit, et si poterit haberi, amputetur eius manus dextra.

S. 25.

De furto.¹⁾

Et si quis prima vice furatus fuerit a soldis quinquaginta supra, dum tamen non ascendat furtum ad valorem librarum quinquaginta paruorum, soluat comuni libras quinquaginta paruorum, et furtum in duplo ut supra, et si soluere non poterit, perdat eius manum dextram, et si haberi non poterit de manus amputatione, donec soluerit sit bannnitus. Et si secunda vice quis furatus fuerit a soldis quinquaginta paruorum supra rem seu ualorem, dum tamen non ascendat ad valorem librarum quinquaginta paruorum, furtum ut supra componat, et comuni soluat libras centum paruorum, et si soluere non poterit, amputetur et vnus pes, et vnus oculus eruat a corpore suo, et si non poterit haberi, ponatur in banno pedis, et oculis amittendi. Et siquis tercia uice furatus fuerit rem valentem a soldis quinquaginta supra²⁾ paruorum²⁾ suspendatur per gullam laqueo ad furcas, ita quod moriatur.

De furto.³⁾

S. 26.

Et si quis prima uice furatus fuerit rem valentem libras quinquaginta paruorum uel ab inde supra, (S. 26.) suspendatur per gullam laqueo ad furcas, ita quod moriatur, et si haberi non poterit, ponat in banno perpetuali furcarum, et de bonis eius furtum satisfiat in duplo.

CAPITULUM XLIIJ. DE ACCIPIENTIBUS CAPUTEUM, ET CETERA DE CAPITE ALTERIUS.

Quicumque acceperit caputeum, capellum, cultellum uel aliam quamuis rem alicui pro pignere uel aliter de capite uel de manu uel de dorso, contra eius uoluntatem, in castro uel districtu, soluat comuni soldos quinque paruorum, et statim rem restituat illi, cuius erat, sub eadem pena.

¹ Tako u izvorniku uz taj dio poglavlja stavljen podnaslov.

² U izvorniku takav poredak tih riječi.

³ U kodeksu i uz taj dio poglavlja, stavljen podnaslov.

CAPITULUM XLIIII^{or} DE NON MUTUANDO FAMULO UEL FILIO ALTERIUS.

Si quis mutuauerit uel aliquid dederit alicui famulo uel mercenario uel filio familias, minoris etatis, alicuius habitatoris Duorum Castrorum, super aliqua re patroni ultra ual rem duorum soldorum paruorum, soluat comuni soldos decem paruorum, et talis res patrono restituatur, sine solutione aliqua solutione duorum soldorum per eum facta neque de ea causa fiat ius contra mercenarium uel famulum alterius uel filium minoris etatis.

CAPITULUM XLV. DE VINO NON UENDENDO DE NOCTE IN TABERNA.

S. 27. Nullus audeat tenere tabernam apertam uel vinum uendere uel stare uel intrare in taberna de nocte, post sonum tercię campane, sub pena soldorum viginti paruorum pro quolibet contrafaciente, et qualibet uice, comuni applicanda, cuius (S. 27.) pene, si fuerit accusator, medietas perueniat in accusatorem.

CAPITULUM XLVJ. DE NON RECEDENDO DE TABERNA CELATE UEL UIOLENTER.

Nulli liceat recedere a taberna celate uel uiolenter nisi prius fuerit in concordia cum tabernario, sub pena soldorum decem paruorum, comuni illico applicanda.

CAPITULUM XLVIJ. DE FURANTIBUS UEL AUFERENTIBUS PALEAS UEL FENUM.

Quicumque fuerit furatus uel aliter acceperit, contra uoluntatem patroni, paleas uel fenum uel ligna uel herbam alterius persone, soluat comuni soldos viginti paruorum, et soldos viginti paruorum accusatori, et totidem domino rei, et damnum satisfaciatur domino rei. In quam penam incurrat quisque iuerit per alias vineas, accipiendo uites uel palos uel bustando uel uas accipiendo uel fructus colligendo uel aliter damnum inferendo. Et idem in ortis aut campis clausis intelligatur. Et quilibet possit accusare, tam super suo quam alieno, cum suo sacramento si fuerit etatis legitime. Et quicumque minoris etatis tale damnum fecerit, pro dimidia dicte pene subiaceat.

CAPITULUM XLVIJ. DE DAMNO IGNIS FACTI SUPER DISTRICTUM.

S. 28. Quicumque ignem portauerit uel fecerit ignem in siluis uel territorijs comunis uel singularum personarum, ex quo damnum in comune uel indiuiso sequatur, soluat comuni libras viginti quinque paruorum. Et in eandem penam incurrat quisque¹ in propria stupula seu stupula, campo uel cesa seu sepe uel palea uel feno suis ignem posuerit uel poni fecerit, sine licentia regiminis, quamuis damnum (S. 28.) secutum non fuerit, et nichilominus in utroque casu damnum passo satisfacere teneatur. Et si fureit filius familias, minor etate, pro dimidia dicte pene subiaceat, et qualibet possit accusare cum sacramento, et dicte pene medietas in accusatorem perueniat, et si soluere non poterit, frustetur, et buletur in fronte.

¹ U izvorniku u toj riječi upotrebljen nepravilan znak kratice, tako da bi zapravo, trebalo čitati »quisque«.

CAPITULUM XLVIII^{or} DE PROICIENTIBUS IMMONDICIA,
ET AQUAM IN STRATIS.

Nulli decetero liceat de die uel de nocte proicere de alipuo alto loco in bassum aquam mundam uel immundam in vias publicas castris uel alio a quo in viam publicam deriuentur uel aliam rem immundam uel de basso in bassum panere, sub pena soldorum viginti, comuni applicanda, neque proicere uel ponere in via consortiali uel in fossatis comunis aliquam rem turpem aut fetidam aut vinatias uel letamen, sub pena predicta, quod si super aliquam personam deuenerit, duplici pena puniatur, et damnum emendet si damnum factum fuerit, et quilibet possit accusare, et habeat medietatem dictarum penarum.

CAPITULUM L. DE NON PORTANDO IGNEM DE NOCTE PER
CASTRUM.

Statuimus, quod nulla persona audeat portare de nocte ignem per castrum, sub pena soldorum viginti paruorum, comuni applicanda, medietas sit accusatoris.

CAPITULUM LI. DE EUNTIBUS PER ALIENAM POSSESSIONEM.

- S. 29. Quicumque publice iuerit uel occulte uel fecerit transitum per vineas, ortos, campos uel (S. 29.) possessiones alterius, sine licentia domini rei uel possessoris, pro qualibet vice soluat soldos decem paruorum comuni, soldos decem patrono rei, et decem accusatori, et damnum, quod fecerit, satisfacere debeat. Et quilibet possit accusare, tam super suo quam alieno, cum sacramento, saluo quod illi, qui irent ad fontes, et ad lacus seu lacora, aliam viam non habentes, a dicta pena sint absoluti.

CAPITULUM LIJ. DE FACIENTIBUS HERBAM IN POSSESSIONE
ALTERIUS.

Nulla persona audeat facere herbam in pratis, vineis uel campis alterius seminatis uel stupulis, sub pena soldorum decem paruorum comuni, et soldorum decem paruorum patrono rei, et soldorum decem accusatori, illico applicanda, et quilibet accusare possit cum sacramento, tam super suo quam alieno, et ultra hoc damnificator damnum satisfaciatur patrono rei.

CAPITULUM LIJ. DE DESTRUENTIBUS CLAUSTRA ALTERIUS
POSSESSIONIS.

Quicumque limites uel cardines hostium uel portam uel claustra uel sepes uel spinatas uel stropalia foderit uel eradicauerit uel euulserit uel uias portauerit uel ocultaerit uel destruxerit uel deuastauerit, soluat comuni soldos treginta (!) paruorum, et totidem passo damnum, et nichilominus satisfaciatur damnum seu reducat rem ad primum statum in quo erat.

CAPITULUM LIII^{or} DE REBUS REPERTIS PORTANDIS
APERTE.

- S. 30. Si quis alicubi inuenerit aliquam rem alterius, debeat illam aperte, et manifeste portare, (S. 30.) ut ab omnibus uideri possit, et ipsa die quamcicuius poterit regimini presentare, sub pena librarum duarum paruorum, comuni soluenda, et nichilominus rem ipsam patrono rei restituat uel ualorem. Et si aliqua animalia irent ad lan-

cum uel mandriam alterius, si talis ad quem peruenerit nouerit patronum rei, debeat ei noticiam facere de predictis, et si non nouerit patronum, de hoc noticiam faciat regimini infra vnum mensem, sub dicta pena.

CAPITULUM LV. DE REBUS TRANSMISSIS PRESENTANDIS.

Ordinamus, quos si per aliquem nostrum ciuem uel forensem denarij seu res queuis alia transmissa fuerit uel fuerint transmissi alicui persone, habitanti in Duobus Castris, ille quid dictos denarios uel rem receperit, teneatur illam uel illos dare, et designare illi uel illis cui uel quibus miterentur infra diem terciam postquam applicuerit ad castrum, sub pena librarum trium paruorum, comuni applicanda, et nichilominus rem seu denarios uel ualorem dare, et soluere teneatur. Et si ille talis cui mitebantur non esset in castro, tunc talis portator ipsos denarios uel rem regimini presentare teneatur infra terminum antedictum, sub pena predicta.

CAPITULUM LVJ. DE DEBENTIBUS HABERE IUSTAS MENSURAS.

- S. 31. Quilibet mercator uel persona uendes (! uendena) aliquid in Duobus Castris uel eius districtu, teneatur, et debeat habere iusta stateram, balantiam, (S. 31.) libram, braçolarium, et quamlibet aliam mensuram uel pondus, cum quibus uendat uel emat, et mensuret, sub pena librarum duarum paruorum pro qualibet dictarum mensurarum ponderis statere, balancie, et alterius cuiusuis mensure, que reperietur falsa, et non iusta, et insuper damnum in duplo satisfaciat, et quilibet accusare possit, et accusans habeat medietatem dicte pene.

CAPITULUM LVIIJ. DE DANTIBUS MINUS PONDUS UEL MENSURAM.

Si quis dederit alicui minus ponderis uel mensure debite, soluat comuni soldos viginti paruorum, et res male ponderata uel mensurata sit iusticiariorum comunis, et uenditor emendet damnum ementi.

CAPITULUM LVIIJ. DE UENDENTIBUS CARNES MORTESINAS.

Nullus uendat ad bechariam uel alio carnes mortisinas (!), absque licentia rectoria, sub pena soldorum centum paruorum, cuius pene medietas sit accusatoris, et quilibet possit accusare.

CAPITULUM LVIIIJ^{or} DE UENDENTIBUS DUAS CARNES INSIMUL PONDERATAS.

Nulli liceat uendere ad bechariam uel alio duas carnes simul ponderatas sed quaslibet de per se, et separatim, sub pena soldorum quadraginta paruorum, quorum medietas accusatori perueniat, et quilibet possit accusare.

CAPITULUM LX. DE UENDENTIBUS UNAS CARNES PRO ALTERA.

- S. 32. Statuimus, quod nullus uendat carnes pro altera qualitate quam fuerint, utputa si est pecus pro moltono uel si est moltonus (S. 32.) uel irchus pro castrato, et similia, sub pena librarum duarum paruorum comuni, cuius medietas sit accusatoris, si erit accusator, et quilibet possit accusare.

CAPITULUM LXI. QUOD CARNES UENDATUR EXTIMATE, ET NON ALITER.

Nullus uendat carnes in becaria uel alio nisi prius fuerint extimate per officiales super hoc deputatos, et secundum quod fuerint extimate uendi debeant, et non pluri precio, sub pena soldoquadraginta paruorum pro quolibet contrafaciente, et pro qualibet vice, cuius pene medietas sit ipsorum officialium, et alia accusatoris.

CAPITULUM LXIJ. DE MERCEDE FORNARIORUM, ET EORUM PENA.

Item volumus, quod fornarijs liceat tollere de singulis XX^{ti} panibus, quos coquent, vnum panem pro eorum mercede cocture, et non plures, sub pena soldorum viginti paruorum, medietas dicte pene sit accusatoris. Et si deuastabunt panem uel male ordinabunt, satisfaciant illico damnum illi cuius panis est.

CAPITULUM LXIIJ. DE DEBENTIBUS MITTI ED CONFINIA.

S. 33. Statuimus, quod quilibet debuerit mitti ad confinia, occasione alicuius offensionis, teneatur statim prestare, et dare regimini bonam, et ydoneam cautionem de libris viginti quinque paruorum de stando, et parendo confinibus, sibi datis, et si non prestauerit dictam securitatem, banniatur a castro, et districtu donec eam dederit, et nichilominus ire, et (S. 33.) stare debeat an confinia, sibi data, sub pena librarum viginti quinque paruorum pro qualibet uice, qua contrafecerit, comuni applicanda.

CAPITULUM LXIIJ^{or}. DE DICENTIBUS MALAM FAMAM DE ALIQUO.

Si qua persona dixerit uel fecerit aut eleuauerit aliqua noua uel mendatia alicui persone propter que scandallum, briga uel rumor oriatur aut oriri, et fieri possit, soluat comuni libras decem paruorum, et plus, et minus arbitrio rectoris, et consilij inspecta qualitate facti, et personarum condicione.

CAPITULUM LXV. DE PENIS PER REGIMEN IMPOSITIS IN MALEFICIO.

Quoniam formidine pene multi a pluribus se abstinent maledictis atque malefactis, statuimus, et ordinamus, quod si per rectorem uel aliquem iudicem comunis uel aliquem alterum officialem comunis uel aliquem alterum officialem pro parte rectoris preceptum fuerit alicui persone, quod non offendant alteri uerbis aut factis sub quauis pena pecuniaria, et cuiusvis quantitatis existat, qui contrafecerit talem penam, sibi impositam, integraliter, et sine remissione soluat comuni nostro. In quam penam incurrat quicumque ad uocem talis precepti dare arma officiali denegauerit uel depocere ea, prout sibi fuerit ordinatum.

CAPITULUM LXVJ. QUOD VICINUS SE NON OBLIGET PRO FORENSE.

S. 34. Aliquis ciuis uel habitator Duorum Castrorum non audeat neque possit decetero se obligare uel plegeriam facere uel stare pro aliquo forense (S. 34.) aliquo modo, absque licentia rectoris, et si aliter factum fuerit, careat firmitate.

CAPITULUM LXVIJ. DE ACCIPIENTIBUS PREMIUM, ET NON LABORANTIBUS.

Quicumque acceperit denarios causa laborandi ab aliquo, et in die promissa uel ordinata non iuerit ad laborandum illi cui promiserit, soluat comuni soldos decem paruorum, et operam faciat illi cui promiserat uel denarios ab eo receptos uel aliam rem receptam eidem, a quo receperit, incontinenti restituat, et si soluere non poterit, nomine pene stet per totam diem carceribus comunis emancipatus.

CAPITULUM LXVIIJ. DE SOLUTIONE BONORUM, EMPTORUM DE MANU PRECONIS.

Quicumque emerit aliquod mobile uel stabile de manu preconis, quod fuerit secundum nostros ordines publice incantatum, teneatur statim uel die sequenti qua emerit soluere uel deponere precium rei empte illi cui per regimen fuerit ordinatum, sub pena soldorum centum comuni, et reficere teneatur omne damnum, et interesse quod exinde procederet. Et si uendicio illa foret conditionata, pacta illa debeant obseruari.

CAPITULUM LXVIIIJ^{or} QUOD HABITANTES IN CASTRO FACIANT FACTIONES.

- S. 35. Quicumque uenerit ad habitandum, et habitauerit per vnum annum in castro uel districtu eius, teneatur statim elapso anno facere in comuni custodias, et omnes alias angarias, et factiones, reales et personales, quemadmodum alij vicini (S. 35.) faciunt, et reputetur pro vicino, soluo quod habuerit aliqua pacta cum comune, sua pacta seruari sibi debeant.

CAPITULUM LXX. DE MULIERE ADULTERATA.

Statuimus, quod si qua mulier maritata, uivente marito eius, fuerit adulterata cum alio viro, et publica fama uel alia ydonea probatione hoc fuerit manifestum regimini, tunc dicta mulier perdat omnia sua bona, quorum due partes marito, propter iniuriam factam, perueniat, et tertia pars nostro comuni. Et quicumque carnaliter cognouerit mulierem maritatum, quamquam ipsa uoluerit, et consenserit, nichilominus talis adulter soluat comuni libras viginti quinque paruorum. Et in eandem penam incurrat quicumque viduam mulierem uel domicellam, uolentem uel consencientem, carnaliter cognouerit, saluo si inter eos matrimonium fiet, tunc sit liber, et absolutus. Et si matrimonium non fiet inter eos, tunc talis mulier uidua uel domicella, que taliter fuerit cognita, perdat omnia eius bona, quorum due partes proximioribus eius, et tertia comuni perueniat, et nulli alij pene subiaceat, alio statuto in contrarium non obstante.

CAPITULUM LXXI. QUOD CONIUGALES SINT SICUT FRATER, ET SOROR.

- S. 36. Statuimus, et ordinamus quod in quolibet matrimonio, facto, et fiendo decetero in Duobus Castris uel eius districtu, quilibet ipsorum iugalium esse debeat ut frater, et soror, id est comunes in omnibus eorum bonis mobilibus et immobilibus, (S. 36.) tam dotalicij quam aduenticij, et quouis modo acquisitis uel acquirendis durante matrimonio inter eos, nisi matrimonium factum fuerit sub alijs

pactis, et conditionibus uel sub alia consuetudine, que appareant per publicum instrumentum, que pacta tunc robur obtineant.

CAPITULUM LXXIJ. VXOR TENETUR DEBITIS MARITI.

Item uolumus, et ordinamus quod mulier sit obligata, et teneatur debitis, factis per eius maritum tempore matrimonij inter eos uigentis, uidelicet pro bonis, mercantijs uel possessionibus emptis uel animalibus uel pro alimentis filiorum, et eius familie factis uel factis aliter pro bono, et utilitate domus sue uel ipsorum, exceptis debetis que fecisset occasione furti, robarie aut ludi, quibus minime est obligata. Et si maritus ante contractum matrimonij fecerit aliquid debitum, mulier ad solutionem illius non teneatur, sed illud soluatur da bonis mariti tantum. Et idem de debito, facto per mulierem ante contractum matrimonium sit, et esse intelligatur in fauorem mariti.

CAPITULUM LXXIIJ. QUOD VXOR NON POTEST ALIENARE SINE CONSENSU VIRI.

S. 37. Aliqua mulier maritata non possit modo aliquo seu ingenio se obligare in aliquo debito uel uendere uel donare uel permutare uel alienare de suis bonis, per cartam aut sine carta, absque licentia, et consensu sui mariti, et si aliter, id est absque consensu eius mariti, fecerit non ualeat (S. 37.) neque teneat, ac si factum non foret, preter quam per testamentum, et dispositionem vltime uoluntatis.

CAPITULUM LXXIIJ^{or}. QUOD CONTRACTUS INTER VIRUM, ET VXOREM SIT NULLUS.

Nullus contractus debiti uel obligationis uel donationis factus uel fiendus decetero post contractum matrimonij inter virum et vxorem ualeat uel teneat, preter dispositionem vltime uoluntatis.

CAPITULUM LXXV. DE EODEM IN PARTICULARITER.

Aliqua diuisio uel consignatio seu alienatio non debeat nec possit modo aliquo fieri inter maritum et vxorem de bonis eorum, nisi fieret diuortium per ecclesiam inter eos, et saluo quod si contingerit aliqua occasione aliquem ipsorum iugalium non posse ad inuicem conuersari, et hoc constet regimini, tunc rector compellat virum ad dandum vxori pro victu, et uestitu, donec steterit extra domum, soldos duos paruorum quolibet die, et plus, et minus in discretionem rectoris, et consilij nostri, considerata eorum conditione, remanendo eorum tamen iugalium bona vniuersa ad utilitatem propriam viri, donec eius vxor im domum reuersa in concordia fuerit ad habitandum cum eodem.

CAPITULUM LXXVJ. DE TESTAMENTO VXORIS FIENDO.

S. 38. Quelibet mulier maritata uolens condere testamentum, faciat illud coram viro suo, et coram vno saltem ex propinquiorebus mulieris, qui poterit reperiri. Et si forte maritus eius non (S. 38.) esset in castro uel haberi non posset, tunc requiratur vnus ex propinquis mariti coram quo testari possit, et si haberi non poterit, tunc regimen requiratur, et rector tunc mittere debeat ad mulierem vnum ex iudicibus comunis uel alium ydoneum nuntium coram quo ipsa mulier testari possit bona. Aliter autem testamentum mulieris maritate non ualeat.

CAPITULUM LXXVIJ. DE TESTAMENTIS IN GENERALI, ET TESTIBUS EORUM.

In quolibet uero testamento, et contractu testamenti intersit notarius publicus, et adminus quinque testes ydonei, et bone fame, et si aliter factum fuerit non ualeat illud testamentum. Et nulla persona audeat uel presumat modo aliquo contradicere alicui persone volenti facere testamentum. Et si forte interdixerit notario, volenti illud scribere, tale interdictum non ualeat. Qui ymo notarius illud scribat secundum voluntatem testatoris uel testatricis, quod si non scripserit soluat comuni libras decem paruorum talis interdictor. Et licitus sit omnibus facere, et condere suum testamentum quandocunque, et qualitercunque voluerint, et vltimum testamentum semper firmum in omnibus habeatur, et sit.

CAPITULUM LXXVIIJ. DE MORTUIS AB INTESTATO RELICTIS FILIJS.

- S. 39. Si quis uero utriusque sexus ab intestato decesserit, filij, et filie legitimi, et naturales, et alij descendentes defuncti, qui non fuerint emancipati, succedant in bonis ipsius in stirpes, et non (S. 39.) in capita. Tamen si filij uel filie emancipati uel alie persone descendentes talis defuncti voluerint in ipsis bonis partem habere, teantur reducere omnia bona sibi data in emancipatione seu in maritacione simul cum bonis talis defuncti, et tunc dicta bona omnia comuniter partiantur inter ipsos heredes, intelligendo de bonis tantum, que talis defunctus habebat tempore emancipationis seu maritacionis iamdicte. De bonis autem acquisitis per eum defunctum post talem emancipationem seu maritacionem factam, talis persona emancipata uel maritata nichil habeat, nisi continuo cum illo defuncto, dum uiuebat, steterit, et ipsa bona acquirere adiuerit, in quo partem ipsorum bonorum habeat. Et si talis emancipatus uel maritatus uoluerit habere partem in bonis defuncti predicti, si fuerit in castro uel in Venecijs uel a Venecijs citra, petat partem, et compareat infra duos menses, a morte defuncti computandos. Et si fuerit ultra Venetias petat, et compareat infra spacium sex mensium, computandorum ut supra. Alioquin nullam partem in ipsis bonis habeat nec aliquam petere possit nec habere. Et intelligatur enim emancipatus quilibet, cui data fuerit dos a patre uel a matre, tempore quo nupserit uel fuerit vxoratus.

CAPITULUM LXXVIIIJ. DE MORTUIS INTESTATIS, ET SINE DESCENDENTIBUS.

- S. 40. Si quis utriusque sexus ab intestato decesserit filijs uel alijs personis legitimis ab eo descendentibus non superstitis, bona eius omnia fratribus, et sororibus eius deueniant ex vtroque parente coniunctis. Sed si talis defunctus haberet fratres ex parte patris tantum uel sorores, bona omnia que fuissent illius defuncti ex parte patris deueniant ipsis fratribus, et sororibus tantum existentibus ex parte patris. Et econuerso si habuerit fratres uel sorores ex parte matris tantum, bona omnia que talis defunctus habuerit ex parte matris, deueniant fratribus, et sororibus eius extantibus ex parte matris tantum. Alia uero bona acquisita per eum, si qua fuerint, omnia comuniter diuidantur inter fratres, et sorores eius defuncti, tam ex parte patris quam ex parte matris extantes, hoc semper reseruato, et intellecto, quod si talis defunctus habuerit post se patrem uel matrem uiuos, tunc tales successores uel heredes teneantur de dictis bonis successis talibus patri uel matri, et

- cuilibet eorum uiuenti prouidere, et subuenire de uictu, et uestitu sibi necessario (!), alioquin si fuerit requisitum regimini per patrem aut matrem uel per utrumque, rector tunc cum nostro consilio teneatur, et astringere debeat predictos successores ad faciendum predicta, considerata partium condictione, et quantitate successio- nis. Et si talis defunctus non haberet fratres uel nec sorores ex parte patris, et patrem uiuum haberet, tunc omnia bona, que habuisset (S. 41.) ex parte patris, deueniant patri. Et econuerso si non haberet fratres uel sorores ex parte matris, et matrem uiuam haberet, omnia bona, que habuisset ex parte matris, deueniant matri. Et si non haberet fratres nec sorores ex parte patris neque matris, et parentes habuerit, omnia eius bona deueniant in parentes. Et si tantum patrem, et non matrem haberet, omnia bona eius defuncti, que habuerit ex parte patris uel aliter quam ex matris parte acquisita, deueniant patri. Bona autem que habuisset ex parte matris, ea tunc deueniant propinquioribus eius ex parte matris tantum uel propinquiori si solus foret propinquior. Et econuerso si matrem uiuam habuerit, et non patrem, omnia eius bona, que habuerit ex parte matris uel aliter quam ex parte patris acquisita, matri deueniant. Bona autem que habuisset ex parte patris, deueniant propinquiori seu propinquioribus illius defuncti ex parte patris. Sed si talis defunctus utroque carens parente fratres uel sorores habuerit tantum ex parte patris, et minime ex parte matris, et non ex utroque parente, tunc fratres uel sorores paterni tantum, succedant illi defuncto in bonis, que habuerit ex parte patris, et aliter acquisitis quam ex parte matris, et bona que habuisset ex parte matris, tunc deueniant proximioribus talis defuncti ex parte matris. Et econuerso si talis defunctus carens utroque parente (S. 42.) fratres aut sorores haberet tantum ex parte matris, et non ex parte patris, tunc eius fratres, et sorores materni succedant ei in bonis tantum que habuerit ex parte matris, et in bonis etiam aliter acquisitis quam ex parte patris. Et tunc bona que habuisset ex parte patris, deueniant proximiori uel proximioribus illius defuncti ex parte patris. Et si talis defunctus careret fratribus, et sororibus, tunc omnia sua bona diuidantur in duas partes, quarum vna pars deueniat propinquiori eius ex parte patris, et alia pars deueniat propinquiori eius ex parte matris.

CAPITULUM LXXX. DE BONIS LEGATIS AD TEMPUS NON GAUDENDIS.

Si alicui persone fuerit aliquid legatum ad usufructuandum uel gaudendum in vita sua uel ad aliud certum tempus, ei non liceat rem sibi taliter legatam uendere alicui, dare uel donare seu quouis modo alienare, quod si fecerit scilicet donauerit, dederit seu alienauerit eam alicui aut obligauerit, tunc ipso iure careat tali legato, et talis res legata incontinenti deueniat in illam personam, que illam rem successione debet habere. Et si in testamento contineretur rem integram, et in culmine seu in capitali seruari debere, et inde partem rei alienauerit uel abusus fuerit, partem illam solummodo amittat taliter abusam uel alienatam, que statim perueniat in successorem, ut supra, sine aliqua exceptione, et temporis dilatione.

- S. 43. CAPITULUM LXXXI. DE FORENSIBUS MORTUIS AB INTESTATO, ET SINE HEREDIBUS.

Si quis forensis uel vicinus uel habitator Duorum Castrorum uel aduena transiens defunctus fuerit in castro uel eius districtu uel si ciuis noster extra districtum mortuus fuerit absque heredibus legitimis, et intestatus, volumus quod comune nostrum in bonis eius

defuncti succedat, et dicta bona seruentur per comune usque ad annos quinque completos, ita quod si aliquis legitimus heres appa-ruerit infra dictum terminum, dicta bona a comuni sibi dentur, et designentur. Quo termino elapso nulla persona super ipsis bo-nis audiatur, sed bona illa pro dimidia sint comunis, et pro dimidia distribuantur per rectorem, et iudices, qui tunc temporis erunt, pro anima talis defuncti.

CAPITULUM LXXXIJ. QUOD COMISSARIJ ADIMPLEANT LE-GATA TESTATORIS.

Statuimus, et ordinamus, quod quilibet tutor aut comissarius ex testamento ab aliquo constitutus teneatur, et debeat facere, et adimplere, et executioni mandare omnia legata comissa, et ordinata per testatorem infra duos menses post terminum in ipso testamento contentum, sub pena librarum decem paruorum comuni applicanda. Et insuper teneatur infra alios duos menses inde proxime futuros omnia adimplere, ut dictum et (! est) supra, sub pena predicta, et si terminus in testamento constitutus a testatore non foret, tunc te-neatur legata ipsa facere, et adimplere infra duos menses mortem defuncti proxime subsequentes, sub pena predicta.

S. 44. CAPITULUM LXXXIIJ. QUOD PATER HABEAT TUTELLAM FILIORUM.

Omnis uero genitor uel pater habeat tutellam filiorum, et filiarum eius, defuncta matre, et ipsos, et eorum bona in eius habeat, et te-neat potestate, et protectione, absque tutelle ratione facienda, donec ipsi peruenerint ad etatem legitimam in sequenti statuto con-tentam, hoc intellecto si pater bene se operabitur in ea. Quod si se-cus faceret per regimen ipsis pupillis de alio ydoneo tutore pro-uideatur.

CAPITULUM LXXXIIIJ^{or} DE ETATE LEGITIMA PUPILLORUM

Declaramus, et ordinamus quod pupillus quilibet masculus sit, et esse intelligatur complete, et legitime etatis cum erit quindecim annorum perfecte. Et pupilla quelibet femina sit, et esse intelliga-tur legitime, et complete etatis cum ipsa erit annorum tresdecim perfecte, et hoc in presentibus, et futuris.

CAPITULUM LXXXV^{or} QUOD MATER SIT TUTRIX FILIORUM MORTUO PATRE.

Mater uero quelibet sit, et esse debeat tutrix filiorum, et filiarum, eius mortuo patre, si pater sibi alium tutorem non instituerit, et dicta mater dictam tutellam habeat donec honeste vixerit viduata, et donec pupilli ad etatem legitiman peruenerint, saluo si talis mu-lier de uicio incontinencie uel lassiuie uel de bonorum dictorum pupillorum dillapidatione acusaretur. Quod quidem coram regimine cognoscatur, et si dicta tutrix (S. 45.) non benefecisse inuenta fuerit uel tutellam male regere, tunc per regimen dicta tutella alteri plus ydoneo pupillorum propinquo tribuatur.

S. 45.

CAPITULUM LXXXVJ. DE TUTORE PER REGIMEN DANDO PUPILLIS.

Statuimus, et ordinamus quod si aliqui pupilli remanserint sine tutore eis a patre uel a matre constituto, tunc per regimen coram

se conuocentur, et compellantur propinqui ipsorum pupillorum, tam ex parte patris quam matris eorum, et ipsis diligenter examinatis, et interrogatis, tunc per regimen, creetur, et detur eisdem pupillis tutor uel tutores ex ipsis propinquis, quem uel quos dictum regimen crediderit esse ydoneos, et utiles circa uitam, et statum, et utilitatem dictorum pupillorum, statuto aliquo in contrarium non obstante.

CAPITULUM LXXXVIJ. QUOD TUTORES FACIANT INUENTARIUM.

Quilibet tutor, tam legatarius quam datiuus, teneatur, et debeat facere inuentarium, et breuiarium omnium bonorum mobilium, et immobilium illorum pupillorum, quorum fuerit tutor, et hoc infra dies treginta (!) post testatoris decessum uel postquam fuerit tutor datus, et institutus a preside. Quod inuentarium faciat coram duobus propinquis pupillorum ex parte patris, et duobus ex parte matris, et coram nuntio (!) regiminis. Et si non fecerit, soluat quilibet tutor nostro comuni libras decem paruorum, et nichilominus infra alios dies treginta tunc proxime futuros teneatur facere (S. 46.) dictum inuentarium, sub eadem pena, et emendare teneantur¹ ipsis pupillis in triplo id totum quod non posuerit¹ in inuentario. Qui tutor iurare debeat in manibus regiminis dictam tutelam bona fide facturum se (! esse), et sine fraude utilia dictorum pupillorum facere, et inutilia pretermittere, et quod faciet inuentarium de bonis omnibus ipsorum pupillorum ac nominibus debitorum suorum, que ad eius manus peruenient uel esse sciet ubique locorum.

S. 46.

CAPITULUM LXXXVIJ. QUALITER TUTOR DEBEAT FACERE INUENTARIUM.

Item uolumus, quod quilibet tutor teneatur in continenti, cum inuentarium facere uoluerit bonorum pupillorum, comparere coram regimine, et petere ab eo institui, et dari sibi tres bonos, et ydoneos viros, qui debeant suo sacramento, et bona fide extimare omnia bona mobilia dictorum pupillorum, quamlibet rem per se, que habiliter extimari poterit, et talis extimatio scribi, et abreuiari debeat in inuentario dictorum bonorum. Et talis tutor penes quem dicta bona remanebunt, debeat tenere dicta bona in culmo, et eo statu, quo extimata fuerunt. Et tempore quo pupili peruenerint ad etatem legitimam, teneat ille tutor restituere dictis pupillis dicta bona in ea bonitate, et statu in quo fuerunt extimata, secundum formam statuti subsequenti. Et predicti tutores facere predicta teneantur scilicet petere a regimine dictos tres extimatores, et scribi facere extimationem, quam facient sub pena librarum decem paruorum comuni applicanda.

S 47. CAPITULUM LXXXVIJ^{or} QUOD TUTOR CONSERUET BONA PUPILLI.

Quilibet tutor teneatur, et debeat retinere, conseruare, et substinere omnia bona pupillorum, quorum fuerit tutor, in culmo, et bono statu, sine damno, descauedo uel perdita ipsorum pupillorum nisi aliud esset dispositum uel ordinatum aut conditionatum seu appositum in ipsa tutela, et ad hoc omnia bona tutoris, cum tutelam adierit, et receperit, ipso facto sint, et remaneant obligata, aliquo inuentario facto per ipsum tutorem seu abreuiatura aliquo non

¹ Tako u izvorniku u istoj rečenici govori se u jednini i množini.

- obstante. Et cum pupili ad etatem legitimam peruenerint, teneatur tutor, si per eos requisitus fuerit, coram regimine, et tribus propinquis eorum pupillorum infra vnum mensem post talem requisitionem, dare, restituere, et consignare ipsis pupillis omnia eorum bona mobilia, et immobilia, in inuentario contenta, et administrationis sue tutelae facere, et reddere rationem, quod si non fecerit, soluat comuni libras decem paruorum, et emendet pupillis in continentem omnia bona per ipsum non restituta aut non designata, et tertium plus valoris dictorum bonorum non designatorum. Quod si tutor a pupillis non fuerit requisitus, et rationem, ut supra dictum est, non fecerit, propterea nulli pene subiaceat, hoc addito quod tutor reddere, et designare ipsif pupillis (S. 48.) teneatur eorum possessiones, et bona stabilia in tali uel simili tempore, et sic laboratas, et laborata in quo, et quali, et sicuti, receperunt,¹ solua etiam, et reseruato, quod si aliqua bona dictorum pupillorum casu fortuito, guerre uel ignis uel pestilentie derobarentur uel comburentur uel perirent absque dolo, et culpa tutoris, tunc ad eorum bonorum satisfactionem faciendam pupillis, talis tutor nullatenus teneatur neque aliquam faciat rationem de eis.

CAPITULUM LXXXX. QUOD PUPILLUS NON POTEST UENDERE UEL ALIENARE.

- Item statuimus, quod aliquis pupillus sub tutela existens alterius, donec tutorem habuerit, non possit uendere, dare, donare uel permutare, obligare seu alio quouis modo alienare uel pignerare aliquid de bonis eius pupilli, sine licentia, consensu (!), et auctoritate regiminis, et consilij nostri, et tutoris eius. Quod si fuerit contrafactum, tunc talis venditio, dacio, donatio uel permuzatio uel obligatio, pigneratio uel alio quouis modo alienatio omni prorsus careat firmitate, et ille qui taliter emerit de talibus uel permutauerit uel contracambium fecerit pro eis uel in pignere acceperit, perdat in continentem omne, et totum id quod pro talibus bonis soluerit, dederit, mutuauerit uel pro contracambio dederit, quod in comune peruenerit, et nichilominus bona sic habita pupillo subito, et itegraliter (S. 49.) ipse restituat, sine aliqua solutione seu recompensatione per ipsum pupillum fienda.

CAPITULUM LXXXXI. QUALITER TUTOR SEU PUPILLUS UENDERE POSSUNT.

Si quis pupillus uel tutor decetero uendere uoluerit dare, donare uel obligare, contracambiare, pignerare uel alio quouis modo alienare alicui persone aliquid de bonis ipsius pupilli, compareat coram regimine, et consilio nostro, et recitet ordine, et declaret rem, quam uendere uoluerit, et causam propter quam, et cui, et pro quanto precio seu uoluerit permutare uel pignerare uel obligare uel alio quouis modo alienare, et tunc si regimini, et consilio, et tutori visum fuerit utile, et necessarium pupillo, quod talis uenditio, dacio, donatio, contracambium, obligatio, pigneratio uel alienatio fiat, tunc talis pupillus uel etiam tutor cum consensu, et auctoritate regiminis, et consilij antedicti tale quid uendere, dare, donare, contracambiare, obligare, pignerare, et alienare possit, et ualeat, et tunc talis actus, et contractus plenam obtineat firmitatem. Et si aliter de bonis pupillorum contractus aliquis factus fuerit, talis contractus nullius sit valoris in preiudicium pupillorum, et nichilominus talis persona, que taliter cum pupillo uel tutore eius con-

¹ Tako u izvorniku ta riječ u množini.

- S. 50. tractum fecerit, cadat in eandem penam, que in precedenti proximo statuto (S. 50.) continetur, aliqua allegatione uel temporis prescriptione facta in contrarium alicualiter non obstante, et talia bona illi pupillo restituere teneatur sine aliqua solucione uel recompensatione per talem pupillum fienda.

CAPITULUM LXXXXIJ. DE REBUS STABILIBUS ALIENANDIS.

- Si qua res stabilis, possessio uel ius aliquod rei stabilis in castro uel eius districtu sita per aliquem vendi, dari, donari, contracambiari uel cedi uel refutari uel pignerari uel liuellari perpetuo uel ad tempus decem annorum et ultra, affictari uel quouis alio modo obligari uel alienari contingerit alicui persone qualitercunque, et quomodocunque factum fuerit, volumus, et ordinamus, quod persona cui donatio uel uenditio, et cetera suprascripta fieret, teneatur, et cebeat infra dies triginta vnum post factum contractum, cum licentia regiminis, talem contractum per publicum preconem comunis super platea comunis ante palacium residentie rectoris alta uoce per omnia particulariter, et distincte facere diulgari in die dominico post missam celebratam uel post prandium usque ad nonam, sub pena librarum quinque paruorum comuni applicanda. Et preco publicato tali contractu pro parte regiminis alta uoce in eodem loco et continua, ue precipiatur. quod si qua persona super tali contractu uult uel intendit se presentare titulo propinquitatis, et parentelle uel tanquam col (S. 51.) lateranus, et ipsam rem contractam seu bona ipsa contracta luere seu recuperare, et talem contractum in se suscipere uel alio quouis iure tali contractu se opponere uel dicere se super eo contractu ius habere, debeat talis persona se presentare, et comparere coram regimine si subire tali contractu uoluerit infra dies treginta vnum tunc talem post proclamationem proxime secuturos cum precio quo res ipsa fuerit uendita, obligata, pignerata uel aliter alienata, et cum denarijs, et expensis occasione talis contractus factis, et expeditis uel aliter cum iuribus suis, et ipsos denarios deponere penes ydoneam personam, ad hoc per regimen ellectam, et iurare teneatur, quod ipsam rem recuperare ult (! uult), et recuperat de suis proprijs denarijs tantum, et non alterius, et ad eius instantiam, et non ad petitionem alterius persone, et si infra terminum dierum XXXI nemo comparuerit, ut supra sit mentio, tunc nullum suum ius audiatur a regimine nec recipiatur deinceps super tali re contracta, ut supra, sed talis contractus inter contractores valeat, et robur obtineat ipso iure.
- S. 51.

CAPITULUM LXXXXIJ. DE MODO RECUPERANDI REM CONTRACAMBIATAM.

- Sed si talis possessio uel ius rei stabilis fuerit in contracambium tradita uel alienata (S. 52.) id est pro alia re seu possessione permutata, tunc utraque pars proclamari facere debeat, et diulgari talem rem, secundum ordinem precedentis proxime statuti, et sub eadem pena. Et qui titulo propinquitatis uel collateranitatis aliquam rem stabilem sui proximi permutatam recuperare uoluerit uel collaterani uel ius rei stabilis permutatum, teneatur, et debeat comparere coram regimine infra terminum proclamationum, et petere quod talis res permutata extimari debeat, et se offerre paratum ad solucionem faciendam, et tunc rector mittere debeat extimatores comunis sub uniculo sacramenti ad extimandum illam talem rem, et facta extimatione fiat de ipsa uolenti rem recuperare noticia, et post habitam talem noticiam, teneatur talis persona, volens
- S. 52.

recuperare, infra vnum diem coram regimine deponere precium rei extimate, et expensarum proinde factarum penes ydoneam personam, et teneatur etiam iurare prout in proximo superiori statuto continetur. Et tunc regimen solui integraliter faciat precium rei extimate, et expensarum illi qui talem rem permutatam haebat, et compellat, et faciat, quod talis persona refutet, et tradat, et cedat dictam rem cum iuribus, et actionibus suis tali persone recuperanti. Et idem fiat de volentibus recuperare res venditas uel quouis modo alienatas (S. 53.) uel obligatas uel pigneri traditas uel affictas ad decenium uel ultra, scilicet quod comparentibus ipsis, in termino proclamationum cum modo quo supra in precedentii proximo statuto scriptum est, tales res sibi dari, et refutari debeant, cum pactis, et conuentionibus, quibus fuerant vendite uel alienate, et cetera.

CAPITULUM LXXXIII^{or} DE RECUPERATIONE RERUM UENDITARUM.

Statuimus, quod omnis res stabilis, possessio seu ius rei stabilis, que decetero vendi, pignerari, permutari, affictari ad annos decem uel ultra uel alio quouis modo alienari contingerit in castro uel eius districtu, possit eam vendicare, et eximere, luere seu recuperare primo proximior alienantis, et si proximior eam recuperare non voluerit, tunc alter proximior recuperare possit, et si nullus proximus voluerit eam recuperare, tunc possit eam recuperare qui magis collateranus est rei, seruatis semper ordinibus duorum statutorum proxime precedentium.

CAPITULUM LXXXV. DE HABENTIBUS REM MINIMAM IN ALTERIUS POSSESSIONE.

Si quis uero habeat aliquam minimam particulam in aliqua possessione alterius, que quidem quasi sit inutilis uel modice utilitatis in medio uel circa capita uel latera ipsius possessionis, et hoc manifeste constabit regimini, tunc regimen (S. 54.) teneatur ad requisitionem habentis reliquas partes illius possessionis mittere extimatores comunis ad extimandum dictam particulam, qua extimatione facta dicta talis particula detur illi qui reliquas partes habet illius possessionis, soluenti id quod fuerit extimata, hoc intelligendo si dicta particula ingressum aliunde non habuerit, quam per illam possessionem, et si dicta particula aditum habuerit in via comuni uel consortiali, tunc domino particule inuito statutum hoc iudicet sibi locum.

CAPITULUM LXXXVJ. DE HABENTIBUS VIAM PER POSSESSIONES ALTERIUS.

Si quis de iure habuerit aliquam viam, et ius eundi, et redeundi per aliquam possessionem alterius, que quidem via uidebitur esse damnosa, et incomoda illi per cuius terram ibitur, et voluerit sibi dare aliunde tam bonam uiam uel meliorem quam sit illa, quam habet per eius possessionem, teneatur ille talis, habens uiam per talem possessionem, ipsam uiam dimittere domino talis possessionis, et ire debeat per aliam viam sibi datam uel designatam, et si hoc facere noluerit, tunc si hoc erit regimini manifestum, regimen ipsum ad id faciendum compellat, et astringat.

CAPITULUM LXXXXVIIJ. DE NON HABENTIBUS ITER EUNDI AD EIUS POSSESSIONEM.

- S. 55. Si aliqua persona non habuerit viam de iure, per quam possit ire ad aliquam suam possessionem (S. 55.) recurrat ad regimen, et tunc regimen teneatur mittere tres ydones viros, qui, suo sacramento, circumspectis lateribus, et confinibus illius possessionis, et vnde ac melius uidebitur, et quod minus noceat alijs, assignent sibi viam eundi ad dictam suam possessionem. Et sicut, et unde dicti tres viri designauerint viam, ita, et inde sit illi via per quam ire libere possit ad dictam eius possessionem, et redire, soluente tamen primo ipso, cui data fuerit via, illi uel illis per cuius uel quorum terram via data erit tantum quantum per illos tres viros fuerit extimatum, et dictum, et hoc appareat per publicum instrumentum.

CAPITULUM LXXXXVIIIJ. DE HIS QUI NON DEBENT INTERESSE SENTENTIJS CONSULENDIS.

Quoniam sepius iudices dulcedine sanguinis proprij ad ferendas consulendasque iniuste sententias inclinantur, statuimus ideo, quod pater decetero non intersit sententię dande uel consulende filij, neque filius patris neque frater fratris neque socer generi et econuerso neque cognatus cognati neque consobrinus consobrinj.

CAPITULUM LXXXXVIIIJ^{or}. DE DEBITO VICINI NON PROCURANDO PRO FORENSE.

- S. 56. Ordinamus quod decetero nullus vicinus uel habitator Duorum Castrorum audeat uel presumat modo aliquo emere seu recipere creditum aliquod, quod forensis habuerit seu haberet contra aliquem (S. 56.) ciuem uel vicinum Duorum Castrorum neque etiam recipere procurationem, donationem aut cessionem aliquam ab aliquo forense alicuius debiti quod vicinus aliquis cum illo forense haberet neque illud debitum in solutionem sui debiti recipere, sine licentia regiminis, sub pena centum soldorum paruorum comuni applicanda, et insuper talis contractus nullius sit valoris, volentes tamen quod aduocati comunis contra vicinum forense procurare possint, hoc non obstante statuto.

CAPITULUM C. DE DEBITORIBUS SE DOLO CELANTIBUS A IUDICIO.

- S. 57. Si quis apparens debitor alicuius per instrumentum publicum aut publicam scripturam uel manu propria debitoris scriptam se celauerit fraudulenter non comparendo iuri vel si non poterit reperiri per preconem comunis, citatus ad domum solite habitationis tribus vicibus, et tribus diebus, volumus quod, transactis dictis tribus diebus, regimen ad actoris instantiam teneatur tunc dictum reum publice cidari, et citari facere per preconem comunis super platea ante palatium regiminis, quod talis reus coram regimine personaliter uel per ydoneum responsalem compareat ad eius solitum bancum iuris responsurus de iure illi tali actori infra dies treginta vnum proxime secuturos diem proclamationis predictę, asserendo in ipsa (S. 57.) proclamatione causam seu debitum pro quo citatur, et si talis citatus personaliter uel per ydoneum nuncium non comparuerit infra terminum proclamationis, tunc regimen ad postulationem actoris teneatur sententialiter dare illi actori intromissionem, et licenciam se intromittendi in tot, et tantum de

bonis illius rei expeditis et ab alijs non possessis, que, quot, et quantum satisfaciant creditori de toto eo quod ab ipso reo appauerit habere debere seu habere debebit, legitimis expensis in hoc computatis. Que bona per extimatores comunis extimari in tantum debeant, et in solutum creditori dari quantum satisfaciat tali credito, et hoc contumacia ipsius rei non obstante uel eius absentia, saluo tamen iure cuiuslibet alterius persone, que in ipsis bonis potiore, et meliorem rationem se habere monstraret.

CAPITULUM CI. DE MODO CITANDI ALIQUEM AD IUDICIUM.

S. 58. Item statuimus, et ordinamus quod quicumque vicinus uel habitator fuerit citatus personaliter per preconem comunis pro parte regiminis uel denunciatum fuerit alicui de domo sua, quod sibi dicat, et notum faciat, quod tali die comparere debeat coram regimine ad bancum solitum iuris responsurus de iure tale persone, et non comparuerit pro primo termino, ponatur in contumacia soldorum duodecim (S. 58.) paruorum, quorum octo regimini, et quatuor parti aduerse deueniant et tam actor quam reus in eandem penam incurrat si non comparuerit, et si secundo citatus fuerit, ut supra, et non comparuerit, ponatur in contumacia ut supra, et si tercio citatus non comparuerit, et actor pecierit valorem librarum decem uel abinde infra, de omni, et toto eo quod pecierit, et iurauerit usque ad summam librarum decem paruorum fiat sententia contra talem reum, ipsius contumacia non obstante, et a decem libris paruorum supra contra contumacem non possit fieri sententia nisi probatio contra ipsum facta fuerit per publicum instrumentum aut publicam scripturam uel scriptam propria manu debitoris seu rei.

CAPITULUM CIJ. QUOD TESTES CONTRA REUM NON RECIPIANTUR A CENTUM SOLDIS SUPRA.

S. 59. Et si quis placitatus fuerit de aliquo debito uel re promissa uel obligata a soldis centum superius sine instrumento publico uel publica scriptura aut manu propria debitoris seu rei scripta, si debitum uel promissionem negauerit uel obligationem testes in causa contra reum non recipiantur sed reus per suum sacramentum se defendat, et si iuramento negauerit absoluatur. Et si iurare non voluerit, tunc actori sacramentum deferatur, et de eo quod iurauerit fiat contra reum sententia in fauorem ac (S. 59.) toris. Sed si quis fuerit placitatus, ut supra, usque ad soldos centum uel infra, et negauerit, tunc possit fieri probatio contra reum, et ualeat, et sufficiat probatio duorum testium ydoneorum uel vnus testis ydonei cum sacramento actoris.

CAPITULUM CIIJ. DE HIS, QUI UOLUNT PROBARE SOLUCIONEM, ET NON POSSINT.

Si quis vero fuerit placitatus pro aliquo debito uel re promissa uel obligata cum instrumento publico uel publica scriptura uel scripta manu eius, facta de soldis centum paruorum uel abinde infra, et ipse contra deposuerit exceptionem solutionis, finis, absolutionis, et pacti de ulterius non petendo, et terminum pecierit ad probandum, detur sibi terminus competens, et si non probauerit predicta ad terminum sibi datum per publicum instrumentum uel aliam scripturam publicam uel manu actoris scriptam uel per duos ydoneos testes, soluat comuni nomine pene libram vnam paruorum, et actori debitum satisfaciat. Sed si placitatus erit, ut supra, a centum

- soldis superius, et pecierit terminum ad probandum, et non probauerit quod uoluerit, soluat comuni libras duas paruorum, et debitum faciat creditori, et sit precisum, intelligendo semper quod predictae exceptiones seu solutiones debiti quod cum carta peteretur, non possint probari per testes a soldis centum superius, sed solummodo per instrumentum publicum uel cartam uel scripturam publicam uel manu actoris scriptam (S. 60.) uel per instrumentum debiti incisum, alioquin probatio facta nullius sit valoris.
- S. 60.

CAPITULUM CIII^{or} DE SOLUTIONIS PROBATIONE A CENTUM SOLDIS SUPRA.

Item ordinamus, quod in questionibus, et controuersijs, que fient decetero de uel pro aliqua re stabili de qua apparuerit publicum instrumentum, preceptum, sententia, laudum, testamentum uel alia scriptura publica tam obligationis, venditionis, cessionis, refutationis, et promissionis, pignarationis uel quouis modo alienationis quam solutionis, confessionis debiti uel debiti liberationis, finis, et remissions, et pacti de ulterius non petendo a soldis centum superius probatio testium non admitatur neque ualeat contra tale instrumentum neque parti preiudicet in facto proprietatis, et domini. Super possessorio autem, utputa si quis diceret se possidere uel possedissem aliquam rem stabilem, testes recipiantur, et probatio eorum si ydonei fuerint super possessorio ualeat, et non aliter.

CAPITULUM CV. DE TESTIBUS SUPER POSSESSORIO RECIPIENDIS.

- Quocienscunque autem erit controuersia inter partes super possessorio rei stabilis uel differentia confiniorum, testes utriusque partis a regimine recipiantur, et examinentur attente. Et secundum dicta illorum testium, qui magis ydonei fuerint, et utili dixerint, iudicetur quanticunque (S. 61.) precij res fuerit. Et quilibet testis ante quam de re stabili testificetur ire debeat cum utraque parte ad uidendum rem de qua testimonium dicere debet, et ea re uisa, et habere debeat quilibet testis a producente eum singulo die quo et diligenter circumspecta, postea perhibeat testimonium ueritati. iuerit ad uidendum aliquid de predictis extra Castrum soldos quatuor paruorum. Et si pars contra quam dicti testes producti erint recusauerit ire cum dictis testibus, et cum parte sibi aduersa ad uidendum talem rem, et ei denunciatum fuerit dies, et hora, qua ire debeat, a regimine uel a preconis comunis uel a parte ipsos testes producente coram testibus uel notario intimatum, et ipsa pars non ibit, volumus nichilominus, quod testes examinentur, et procedatur in causa tanquam si pars iuisset ad dictam rem uidendam. Et quilibet testis iurare debeat in presentia partium de ueritate dicenda super lite, super qua est productus. Et si pars contra quam productus est foret absens, citetur ad certam diem ad uidendum iurare testes in ipsa causa uel per regimen moneatur. Et tunc si iuramento testium interesse noluerit, tam testes recipiantur, et examinentur, et procedatur in causa tanquam si pars ipsa iurare uidisset. Et debeat testis solummodo testimonium dicere de his de quibus fuerit interrogatus, alioquin non ualeat eius (S. 62.) dictum.
- S. 61.
- De salario testium¹⁾**
- S. 62.

1 U izvorniku na tom mjestu poglavlja, nalazimo taj podnaslov.

CAPITULUM CVJ. DE REBUS STABILIBUS PER XV ANNOS POSSESSIS.

Statuimus, et ordinamus quod si quis tenuerit uel possederit aliquam rem stabilem uel ius rei stabilis uel sui heredes aut predecessores uel illi a quibus actionem habuerit pacifice, et quiete per annos quindecim continue, et successiue sine aliquo redditu uel affictu alicui prestando, ipsam laborando, gaudendo, et usufructuando uel affictum uel redditum eius recipiendo absque alterius persone contradictione, tunc talis possessor uerus dominus, et proprietarius dicte rei sit, et esse intelligatur quamuis aliud instrumentum uel ius uel titulum propter¹⁾ quod possiderit non possit ostendere, eo tamen iurante quod nullam scientiam habuerit, quod talis res alicui pertineret. Volentes tamen quod pupillis non noceat talis prescriptio temporis, nisi post quam peruenerint ad etatem legitiman. Et comuni nostro non currat prescriptio in rebus stabilibus, nisi spacio treginta annorum elapso. Intendentes tamen, et volentes quod si qua persona tenuerit, tenebit uel possidebit in Castro uel burgo in strada uel in via publica uel ligna pendentia ab alto supra uia uel frascaleas, et his similia propter²⁾ hoc nullo tempore preiudicet comuni nostro nec tali persone propter²⁾ id ius aliquid acquiratur, (S. 63.) quin ymo talis persona ad beneplacitum regiminis tales res debeat remouere, et alio portare, sub pena sibi per regimen imponenda, saluo quod si dicta persona haberet cartam uel instrumentum uel ius aliquod propter²⁾ quod predictas res ibidem tenere possit, tunc a iure suo non remoueat nec molestetur.

S. 63.

CAPITULUM CVIJ. AMBULATIO ALTERIUS NON PREIUDICET POSSIDENTI.

Item dicimus, et ordinamus quod si quis ibit publice per terram uel possessionem alterius, que sit in bareto uel in postota, et non laborata, talis publica ambulatio non preiudicet domino talis terre, saluo si ille talis qui perinde ibit haberet publicum instrumentum uel probaret per testes ydoneos, quod perinde esset de iure sibi uia, et quod inde posset iure de iure, in quo casu tunc tali rei preiudicium fieri possit, aliquo alio statuto non obstante.

CAPITULUM CVIJJ. DE PRESCRIPTIONE INSTRUMENTI DEBITI PER ANNOS X.

Si quis uero ciuis uel habitator Castri habuerit aliquod instrumentum debiti pecuniarij uel rei mobilis contra aliquem ciuem uel habitatorem Castri predicti, et ipsum instrumentum usque ad decem annos, elapso termino in ipso instrumento contento, coram regimine in iure non presentauerit, et eo visus non tuerit, volumus quod finitis dictis decem anis illud instrumentum nullius sit valoris, sed

S. 64.

omni careat firmitate, (S. 64.) hoc semper intellecto si reus debitum cum sacramento negauerit. Secus autem si debitum confessus fuerit in toto aut in parte, quia de eo quod confessus fuerit fiat ius creditori, prescriptione decenij non obstante. Quod statutum tam pro forensibus quam contra forenses uendicet sibi locum, volentes quod prescriptio decenij non currat pupillo minoris etatis. Si uero creditor illud instrumentum in iure produxerit, et eo usus fue-

¹ U kodeksu ta riječ pisana nepravilnom kraticom, tako da bi, zapravo, trebalo čitati »perper«.

² Vidi bilješku pod 1.

rit infra dictum tempus decem annorum, hoc monstrare debeat per publicam scripturam, et aliter ostendi non possit neque valeat ostensio.

CVIIIJ^{or} DE TESTAMENTO, FACTO PER VICINUM EXTRA DISTRICTUM.

Insuper ordinamus, quod si quis cuius uel vicinus uel habitator Castri testamentum fecerit extra Castrum, et eius districtum in Istria, Foroioiulio, Venetijs aut in tota Marchia Teruisana, et eo tunc decesserit, illud testamentum infra tres menses post decessum testatoris coram regimine debeat presentari, quod si non fuerit presentatum infra dictum terminum, nullius sit valoris. Et si quis testamentum fecerit ultra dictos confines, et decesserit, illud presentari debeat coram regimine usque ad menses sex post testatoris decessum, alioquin non ualeat testamentum. Et presentato testamento, tunc regimen teneatur facere denotari, et uidere, et examinare an illud testamentum sit ydoneum an ne.

S. 65. CAPITULUM CX. DE MODO SATISFACIENDI CREDITORIBUS IN BONIS DEBITORIS.

Ordinamus preterea quod quilibet creditor alicuius uolens consequi ius suum, si non habuerit instrumentum contra debitorem uel si habuerit, recursum habeat ad regimen citari faciendo debitorem summ, secundum ordinem precedentis statuti positi sub rubrica »de debitoribus non comparentibus in iure«, et sub rubrica »de personis citandis«, et sub rubrica sequenti »de venditione bonorum debitorum«. Et si defectus solucionis foret in debitore, ita quod de bonis possessis ab eo ipse creditor non posset consequi iura sua, et hoc constabit regimini, tunc creditor recursum habeat super bonis per illum debitorem ultimo alienatis post contractum creditoris factum, et si dicta bona non sufficerent ad debiti satisfactionem, tunc recurrat ad alia bona per debitorem penultimo tempore alienata, et sic gradatim donec de debito satisfiat. Et rector teneatur illa bona taliter alienata per possessores eorum facere refutari, et dari creditori antedicto, ut super ipsis bonis suum debitum consequatur seu teneatur rector facere solui per possessores antedictos tali creditori tantum quantum ipsa bona ualebant tempore quo ipsi ea habuerunt, semper saluo, et reseruato cuiuslibet persone, que prior in tempore fuerit, et pocior in iure super ipsis bonis (S. 66.) omni suo iure, et saluo etiam quod si tales possessores super ipsis bonis alienatis fieri fecerint publice proclamationes secundum formam statuti nostri, et talis creditor non comparuit infra terminum ipsarum proclamationum coram regimine ad utendum super ipsis bonis iuribus suis, tunc ipse creditor nullum ius habeat, et consequi possit in, et super bonis ipsis per eius debitorem alienatis, et taliter possessis, et sit precisum.

S. 66.

CAPITULUM CXI. DE APPELACIONIBUS,¹ ET EARUM PROSECUTIONE.

Statuimus quod quicumque decetero se appellare uoluerit ab aliqua sententia a qua sit licitum appellare, interponat dictam appellationem dictam appellationem infra vnum mensem a die prolationis sententie, et ipsam appellationem prosequi teneatur talis appellans infra sex menses post complementum officij talis iudicis uel recto-

¹ U naslovu tog poglavlja ta riječ pisana s jednim »!«.

S. 67.

ris, quod si non fecerit, ipsa sententia firma remaneat, et contra eam non possit opponi ullo modo. Et si determinatum fuerit bene iudicatum esse, et male appellatum, teneatur reficere appellans parti aduerse omnes expensas, quas fecerit uel substinuerit occasione predicta, et hoc infra dies decem postquam fuerit terminatum, et teneatur talis appellans citari facere aduersam partem uel moneri, quod uadat uel mittat ad deffendendum iura sua, et (S. 67.) sententiam a qua se appellauit, et locum habeat hoc statutum tam in sententijs latis, et ferendis tam super re mobili quam immobili.

CAPITULUM CXIJ. QUOD SUCCUMBENS IN CAUSA, SUCCUMBAT IN EXPENSIS.

Ordinamus quod si controuersia seu lis aliqua coram regimine inter partes fuerit agitata, quod expense legitime, que per partem victoriam obtinentem facte fuerint, in ipsa lite taxari debeant per regimen coram quo lis fuerit agitata, et solui debeant per partem succumbentem parti victrici infra dies decem post latam sententiam, intelligendo tamen illas expensas fore legitimas, que fient in aduocatis, procuratoribus, notarijs, et pro scripturis, et preconibus, et testibus. Et quilibet testis habeat soldum vnum, et si iuerit extra terram pro aliqua possessione uidenda de qua productus fuerit in testem, habeat soldos quatuor paruorum qualibet vice qua iuerit.

CAPITULUM CXIIJ. DE PRODUCENTIBUS IN IURE INSTRUMENTUM DEBITI SOLUTI.

S. 68.

Si quis in iudicio produxerit aliquod instrumentum debiti, solum in totum uel in parte, et petierit solutionem fieri iterum debere de eo de quo solutum fuerit, et talis solucio uel liberatio debiti uel pactum de non petendo probari poterit per publicum instrumentum uel aliam scripturam fidedignam uel a soldis centum inferius probatio talis facta erit per (S. 68.) duos testes ydoneos, volumus quod talis actor soluat comuni soldos centum paruorum nomine pene, volentes tamen quod tali pene non subiaceat quicumque alterius loco succedit in tali debito.

CAPITULUM CXIIJ. DE REBUS DE QUIBUS FIT IUS DIEBUS FERIATIS.

Ordinamus quod omni die tam feriato quam non feriato per regimen ius reddatur cuilibet persone de armis, et equis, et de animalibus uenditis, datis uel nauicatis, et de mercantijs omnibus de quibus solucio debebat subito fieri per emptorem venditori nullo apposito termino, et de plouenis etiam, et de mercede plouenarum, aratorum, sappatorum, et aliorum quorumcunque mercenariorum, et famulorum, et pro cibo, et potu, et super his subito testes recipi possint, et probatio fieri per testes, aliquo alio statuto non obstante. Quod si terminus in aliqua re uel mercantia uendita uel promissa fuerit positus, tunc volumus quod a soldis centum paruorum supra probatio non fiat per testes, et quod ordinarie procedatur in causa.

CAPITULUM CXV. DE REBUS FURTIUIS UENDITIS, RESTITUENDIS, ET NON.

S. 69.

Preterea ordinamus quod si continget decetero rem aliquam furtiue ablatam vendi uel cambiari publice per aliquem alicui in uel super platea comunis ante palacium regiminis uel (S. 69.) ante portam Castri, emptor huiusmodi rei eam illi cui ablata fuerit reddere non

teneatur, nisi prius precio quanti emisset ab eo recepto, salvo quod si emerit aliqua animalia furtive ablata cuiusuis generis, et maneriet (!) existant, et infra unam diem post factum contractum emptoris aliquis comparuerit, et petierit dicta animalia, et probauerit ea esse sua, tunc talis emptor ea tali persone reddere libere debeat, absque aliquo precio pro eis recipiendo, et si ultra diem unam animalia taliter empta tenuerit, et postea aliquis comparuerit, et probauerit ea esse sua, teneatur tunc emptor recepto precio, quo emerit cum expensarum refectione, dicta animalia reddere tali persone, et non aliter. Et si alibi uel aliter emerit aliquid furtive ablatum, facta legitima probatione per aliquem quod tale quid erat uel fuit suum, talis emptor tale quid emptum illi persone libere, et sine precio aliquo subito reddere debeat, et compellatur.

CAPITULUM CXVJ. DE BONIS ACQUISITIS INTER FRATRES COMUNITER DIUIDENDI.

- S. 70. Item precipimus, et ordinamus quod omnes fratres, et sorores quicquid acquisierint stantes cum patre, et in potestate patris uel stantes simul post mortem patris, dummodo diuisionem eorum bonorum non fecerint, exceptis bonis sibi legatis, et ex (S. 70.) successione uel dote acquisitis, totum communicare debeant cum fratribus, et sororibus suis tempore acquisitionis in eadem potestate constitutis mortuo patre, volentes quod pater in omnibus acquisitis a filijs tempore quo in eius potestate steterint, exceptis bonis legatis uel successis, et dotalibus, toto tempore vite sue habeat usufructum. Et idem volumus in auo, et proauo in his bonis, que nepotes, et pronepotes acquisierint stando sub potestate aui uel proau.

CAPITULUM CXVIJ. DE RE ALTERI OBLIGATA, NON UENDENDA.

Nullus decetero audeat dare, donare, uendere, obligare uel pignere uel quouis modo alienare comuni uel singulari persone uel collegio, cum carta uel sine carta, aliquod immobile alienum uel quod esset alteri prius datum, donatum, uenditum, obligatum uel pigneri datum, sub pena librarum quinque paruorum comuni applicanda, et teneatur insuper statim dare, et consignare aliud sufficiens pignus illi quem defraudauerit usque ad integram satisfactionem creditoris defraudati, quod statutum etiam locum habeat in rebus mobilibus alienatis ut supra.

CAPITULUM CXVIJ. QUOD TESTES NON RECIPIANTUR CONTRA DEFUNCTOS.

- S. 71. Ordinamus ad euitandas falsitates testium, qui quotidie producuntur contra defunctos, quod nulla obligatio pecuniaria (S. 71.) uel alicuius alterius rei uel facti excedens summam, numerum, quantitatem seu ualorem uel extimationem soldorum quadraginta paruorum probari possit per testes contra defunctos, nisi per publicum instrumentum uel aliam scripturam publicam, cui de iure fides debeat adhiberi, salvo quod in causis comunis nostri, tam ciuilibus quam criminalibus ac etiam in mercatis victualium factis, et fiendis de soluendo in continenti precium quod promiserit in quibus testes recipiantur, et eorum probatio ualeat, aliquo statuto in contrarium non obstante.

CAPITULUM CXVIII^{or} DE REBUS COMUNITER POSSESSIS, PARCIENDIS.

Statuimus quod si quis habuerit rem aliquam cum aliquo comuniter, et indiuisam, tam mobilem quam immobilem, et in comunione persistere noluerit, tunc regimen teneatur mandare habenribus dictam rem comunem, quod inter se diuidant, et partiantur pro eis partibus, quibus diuidi debebit, infra tempus regiminis arbitrio statuendum, quod sit quindecim dierum ad plus. Et si concordēs esse non poterint, tunc rector mittere debeat extimatores comunis ad diuidendum talem rem, bona fide, et sine fraude, inter partes predictas. Et habeant dicti extimatores pro eorum mercede soldos quatuor paruorum pro qualibet marcha valoris, et extimationis rei seu rerum taliter diuisarum, quam mercedem inhobediens (!) seu contumax soluere teneatur.

S. 72. CAPITULUM CXX. DE COMPROMISSIS, FIENDIS INTER AFFINES.

Quotienscunque erit questio ciuilis inter parentem, et filium uel filios uel inter fratres uel sorores uel inter auum, et nepotem uel inter attinentes secundi gradus, tam de re mobili quam immobili, statuimus quod regimen teneatur constringere tales coniunctas personas, causantes insimul, ad compromittendum se de ipsa causa in arbitrum seu arbitros, et arbitratōres vnum uel plures, sicut ipsi regimini uidebitur. Et si dicti arbitri, et arbitratōres non possent esse concordēs ad dictam sententiam super tali causa proferendam, tunc regimen teneatur, et debeat eligere, et eis addere tertium arbitrum. Qui arbitri, et arbitratōres arbitrari, sentiendi, et laudare debeant, et possint inter ipsas partes quicquid eis arbitris uel maiori parti eorum usum fuerit conuenire, volentes quod ea, que arbitros, et arbitratōres seu per maiorem partem eorum dicta, laudata, arbitrata, et sentiendi fuerint inter ipsas partes firma, et uallida perpetuo sint, et debeant ab ipsis partibus firmiter obseruari nec ab eis appellari possint neque reduci possint ad arbitrium boni viri, excepto quod de rebus sentiendi uel instrumentis debiti non ardetur (!)¹ aliquis inuitus ad compromittendum in aliquem, (S. 73.) intelligendo tamen quod qui fuerint tutores uel curatores uel ministratores pupillorum, et pupilli etiam occasione dicte eorum administrationis tutelae uel curarie non cogantur inuiti ad se compromittendum.

S. 73.

CAPITULUM CXXI. QUOD FRATERNITATIBUS ECCLESiarUM FIAT IUS SUMMARIUM.

Statuimus quod fraternitatibus ecclesiarum Duorum Castrorum, et eius districtus seu gastaldionibus, camerarijs, et procuratoribus earum fieri, et reddi debeat ius summarie, et expresse sine strepitu iudicij, secundum earum matriculas, et statuta contra quamcunque personam, dum tamen dicta statuta non sint facta contra continentiam statutorum nostrorum, et quod per regimen stetur, et credatur simplici dicto talis gastaldionis uel camerarij petentis de quantitate, et re, quam uel quas petet tam cum instrumento quam sine nomine dicte fraternitatis uel ecclesie, aliquibus ferijs non obstantibus, saluo quod si appareret regimini quod talis gastaldio uel camerarius aut procurator dolo peteret, et inique, tunc regimen possit differre, et ab alijs eius fraternitatis inquirere, et ueritatem scire superinde.

1 Mjesto »arctetur« tj. da se ne prisiljava.

Et illud idem dicimus de omnibus legatis testamentorum, afflictibus, et redditibus, et alijs quibuscunque modis dictis ecclesijs, et fraternitatibus relictis, aliquibus alijs statutis, et ferijs non obstantibus.

CAPITULUM CXXIJ. DE RATIONE MONSTRANDA PER CAMERARIOS ECCLESIARUM.

- S. 74. Quilibet gastaldio, camerarius uel caniparius uel procurator uel quouis alio nomine censeatur, exigens introitus, et expensas faciens quarumcunque fratalearum, et ecclesiarum Duorum Castrum, omni anno teneatur coram regimine, et alijs suis fratribus reddere, et monstrare rationem tocius introitus, et expensarum ipsarum fraternitatum, et ecclesiarum, et facta ratione predicta usque ad octo dies totum id quod receperint quam expenderit de bonis earum dare, et consignare debeat successori suo, id est in tali officio deputato, sub pena soldorum quadraginta paruorum pro quolibet contrafaciente, et qualibet vice comuni applicanda, et nichilominus usque ad alios octo dies omnia suprascripta sub eadem pena facere, et adimplere debeat, quod si non fecerit tunc regimen eum compellat, et artet¹ ad faciendum predicta.

CAPITULUM CXXIIJ. DE VINO PER TABERNARIUM SOLUENDO PATRONO VINJ.

Quicumque vinum alterius ad minutum, id est in taberna uendiderit uel ad tabernam sibi locatum ad uendendum, teneatur soluere integre domino vini precium ipsius vinj, quod sibi tenebitur occasione ipsius vendicionis seu locationis vini infra octo dies post ipsius vini uenditionem, sub pena soldorum centum paruorum, comuni applicanda. Et ultra hoc non audeat ponere uel uendere aliud vinum ad minutum sub . . . ,²

- S. 75. et detur terminus ad tale debitum soluendum, prout regimini, et consilio uisum fuerit expedire, consideratis possibilitate, et conditione talium debitorum.³

CAPITULUM CXXVIJ. QUOD NOTARIJ FACIANT EXTRA INSTRUMENTA, ET PREMIUM HABEANT.

Uolumus insuper, et statuimus, quod quilibet notarius, qui aliquod instrumentum seu contractum aut conuentionem aliquam inter aliquas partes factam cuiusvis existat maneriei, precij uel qualitatis aut quantitatis existat, stipulauerit uel rogatus scripserit, et testamenta, codicillos, et inuentaria, teneatur infra dies quindecim post tale contractum factum uel testamentum uel inuentarium uel codicillum illud, et illa in publicam formam redigisse, et presentasse parti seu illi uel illis cui uel quibus de iure spectabunt, sub pena

¹ Mjesto »aretet«.

² Time dovršava CXXIIJ poglavlje (capitulum) na drugoj stranici 44. izvornog lista kodeksa. Kako u izvorniku danas, nažalost, manjka 45. izvorni list, to nedostaje završetak 123. poglavlja, 124. poglavlje pod naslovom »De vino soluendo tabernarijs«, zatim 125. poglavlje pod naslovom »De debito facto in Castro, et in Castro soluendo«, 126. poglavlje pod naslovom »De arbitrio regiminis super magno delicto« i najveći dio 127. poglavlja pod naslovom »Quod non remittatur debitoribus comunis«.

³ To su završne klauzule 127. poglavlja (vidi bilj. 2), koje nalazimo na početku 46. izvornog lista kodeksa.

soldorum viginti paruorum. Et ille uel illi cui uel quibus tale instrumentum spectabit infra dies quindecim post presentationem factam illud exigere, et soluere mercedem notario, qui eum conferit, teneantur, et debeant sub pena predicta. Et regimen in utroque casu teneatur tam notarium quam tales personas ad faciendum fieri debitum suum alternatiue compellere.

CAPITULUM CXXVIII^{or} QUOD CANCELARIJ DIMITANT INSTRUMENTA IMBREUIATA.

- S. 76. Et quoniam pro maiori parte cancelarius nostri comunis quasi omnes contractus stipulat, et scribit, et multi cancelarij per retroacta tempora (S. 76) multos contractus, et conuentiones, et alia diuersa instrumenta scripserunt, quorum imbreuiaturas, et protocollos cum recesserunt ab hinc secum alio portauerunt in multarum personarum grande (!) dispendium, et detrimentum. Statuimus ideo, et ordinamus, quod quilibet notarius qui decetero erit cancelarius nostri comunis, et aliquod instrumentum cuiusuis conditionis existat confecerit uel stipulauerit in Duobus Castris, spectans alicui cui uel habitatori Duorum Castrorum, teneatur, et debeat illud instrumentum ordinate scribere, et imbreuiare in, et super autentico libro regiminis Duorum Castrorum, qui per tempora erit, et in eo libro imbreuiatum dimittere, sub pena librarum decem paruorum de suo proprio salario, comuni applicanda, et hoc ut persone perditis publicis instrumentis, recursus preesto (!) possint habere ad imbreuiationes eorum, pro quibus imbreuiationibus regimen solui faciat cancelario secundum formam statuti de taxatione scripturarum notariorum.

CAPITULUM CXXX. QUOD COMUNE AGAT CONTRA EIUS DEBITORES.

- Item ordinamus quod comune nostrum possit se intromittere in bonis quibuscunque cuiuslibet eius debitoris quauis occasione debitor fuerit, et ea hona publice incantari, et uendi facere secundum formam subsequentis statuti, et si redempta non fuerint per debitorem uel per eius propinquum recuperata infra terminum statutum, (S. 77.) tunc in ipsum comune preueniant, et comunis sint ipso iure.
- S. 77.

CAPITULUM CXXXI. QUALITER CREDITORIBUS SATISFIERI DEBET.

Ad satisfactionem creditorum quorumlibet de bonis debitorum fiendam, primo decernimus, et ordinamus quod de bonis debitoris cuiuslibet primo, et ante omnia si habuerint bona mobilia sufficientia ad debiti satisfactionem de eis aufferantur pro pignere per officiales regiminis, et subito per extimatorem comunis debeant extimari, sub uinculo sacramenti, tot ex dictis bonis quot sufficiant ad debitum soluendum, et expensas legitimas extimatorum, precons, et scripturarum soluendas, et talis extimatio notari debeat in actis regiminis, et talia bona mobilia, facta tali extimatione, incantari debeant per publicum preconem comunis tribus diebus dominicis continuis. Et si talia bona erunt, que prece habiliter supra se portare possit, ea portet singulo die incantacionis una uice per Castrum supra se incantando alta uoce, et si dicta bona supra se portare non posset, tunc sufficiat quod incantentur super platea ante palatium, facta una uoce primo de dicto incantu per castrum, et si dicta bona abocata seu per aliquem incantata plus

- S. 78 fuerint quam ante extimata erant, tunc tercio die dominico datis primo tribus mutis, dentur, et uendantur per preconem comunis plus offerenti cum parabola regiminis, (S. 78.) et si talia bona a nullo abocarentur, tunc factis dictis incantacionibus, et datis tribus mutis per regimen, dentur libere, et in solutum creditori illi ad cuius instanciam fuerunt incantata, pro eo precio quod fuerunt extimata ualere, et debitor infra spacium dierum post liberationem de eis bonis factam, ipsa bona luere, et eximere possit ab eo cui data, et deliberata fuerint. Et si bona mobilia non essent sufficientia ad debiti satisfactionem, tunc intromitantur de bonis stabilibus debitoris, ubi melius apparuert creditori, et de eis tantum, et in tanta quantitate per extimatores predictos extimantur, quantum solummodo satisfaciat creditori de resto, que bona volumus, facta tali extimatione, incantari debere quatuor diebus dominicis continuis, per Castrum eunte preconem singulo die incantacionis vna uice per Castrum incantando ipsa bona, et postea incantando super platea predicta, et quarta die dominica deliberentur, et dentur plus offerenti. Et si nullus plus obtulerit de eis quam fuerint extimata, tunc creditori in solutum dentur, ut supra. Que bona stabilia, taliter alienata, debitor luere, et exigere possit ab eo cui data fuerint infra spacium octo dierum post deliberationem de eis factam, et si exigere nequerit aut noluerit, tunc proximi eius ea exigere possint (S. 79.) infra terminum antedictum octo dierum, et si nullus propinquus luere uoluerit, possit ea exigere collateralanus, et elapsis dictis octo diebus, nemo possit bona stabilia, tali modo alienata, aliquo titulo recuperare, alio statuto in contrarium non obstante.
- S. 79

CAPITULUM CXXXIJ DE PROCLAMATIONIBUS FIENDIS SUPER REBUS ALIENATIS.

Item uolumus quod super qualibet re stabili, que uendi contingerit ad publicum incantum, ut in precedenti proxime statuto continetur, fiat diuulgatio, et proclamatio per preconem super platea pro parte regiminis prima die dominica, qua talias res ceperit incantari, quod si qua persona haberet aliquod ius super ea uel eam recuperare uult aliquo titulo, comparere debeat coram regimine cum iuribus suis usque ad tertiam diem dominicam proxima futuram antequam talis res alienetur recepturum superinde iusticie complementum, quod si non comparuerit aliquis ad ius suum, de cetero non admitatur super tali re.

CAPITULUM CXXXIJJ. DE FERIJS, ET DE LABORANTIBUS IN EIS.

- S. 80. Et ordinamus super ferijs obtinendis, quod per dies quindecim ante festum Natiuitatis dominice, et totidem post, et per dies quindecim ante festum Resurrectionis dominice, et per totidem post, et per dies quindecim ante festum beati Petri apostoli (!) de mense Iunij, et per totidem post, et per dies quindecim ante festum sancti Michaelis de mense Septembris, (S. 80.) et totidem post, et festum sancte Marie, sancti Blasij, et sancti Mathie apostoli de mense Februarij, festum sancte Marie de mense Martij, festa sanctorum Marci euangeliste, et Georgij de mense Aprilis, festa sanctorum Iacobi et Philippi, Victoris, et Corone, sancte Crucis, Assumptionis dominice, et sancte Petronille de mense Maij, item festa sanctorum Bernabe apostoli, Iohannis Baptiste, Petri et Pauli, et Corporis Christi de mense Iunij, festa sancte Marie Ma(n)dalene, sanctorum

Iacobi et Christofori de mense Iulij, item festa sanctorum Saluatoris et Sisti, Vincula sancti Petri, Felicite, Laurentij, Assumptio- nis beate Marie Virginis, Bartolomei appostoli, Decollatio sancti Iohannis Baptiste de mense Agusti (!), item festa sanctorum beate Marie Virginis, Mathei appostoli, Michaelis, Sophie, et Eufemie de mense Septembris, item festa sanctorum Luce euangeliste, et Simonis Iude appostoli de mense Octobris, item festa Omnium Sancto- rum, Martini, Mauri, et Andree appostoli de mense Nouembris, item festa sancte Lucie, sanctorum Nicolai, Thome appostoli, Na- tiuitatis dominice, Stephani martiris, et Iohannis euangeliste de mense Decembris, et Circumcisionis dominice, et Epiphantie, et sanc- ti Antonij de mense Januarij, et festum Pentecostes cum duobus sequentibus festis sanctorum Stefani, et Iohannis pro ferijs ha- beantur, et teneantur, et ferie sint, in quibus regimen non debeat sedere pro tribunali pro iure redendo neque ius reddere debeat in dictis ferijs, nisi in casibus in alijs nostris statutis (S. 81) specifi- catis.

S. 81.

CAPITULUM CXXXIII^{or} QUOD PROCLAMENTUR FERIE IN QUIBUS NON LABORETUR.

Statuimus quod regimen omni anno teneatur pro parte sua publice per preconem proclamari, et precipi facere, quod nullus vicinus uel habitator Castri in diebus festis in superiori statuto descriptis audeat laborare uel aliquod laborerium facere, sub pena soldorum viginti paruorum, sine remissione, per quamlibet personam contra- facientem nostro comuni soluenda, et hoc sine licentia regiminis, et quilibet possit accusare, cum sacramento, et accusator habeat medietatem pene predictae, volentes quod regimen ubi uiderit ex- pedire, sicuti pro messibus, et feno, et uuis possit laborandi talibus festis cuilibet licentiam impartri, consideratis qualitate laborerij, et personarum conditione.

CAPITULUM CXXXV. DE REFUTANTIBUS VICINANTIAM.

Ordinamus insuper quod si aliquis forensis decetero uoluerit fieri, et esse vicinus noster, veniat omnino ad standum, et habitandum personaliter in Castro uel burgo, et fiat tunc, et receptetur vicinus per regimen, et consilium, secundum pacta, et conuentiones, que utiliores sibi apparebunt, et de quibus concordabuntur cum eo, vo- lentes quod si talis vicinus contra eius pacta uel ante terminum, quo stare debebat vicinus, refutauerit vicinantiam, et alio ad habi- tandum ire uoluerit, subito cadat ad penam pactorum cum eo factorum, et facta tali refutatione teneatur, et recedere debeat a Castro (S. 82.) eiusque districtu cum omnibus mobilibus eius usque ad octo dies continuos, sub pena librarum quinque.

S. 82.

CAPITULUM CXXXVI. QUOD RECEDENTES TENEANTUR FIE- RI FACERE PROCLAMATIONES.

Insuper statuimus quod quilibet vicinus uel habitator Castri nostri qui uoluerit ire alio ad habitandum, teneatur, et debeat fieri facere proclamationes, secundum consuetudinem nostram, uidelicet quod si qua persona uult aliquid ab eo, comparere debeat coram regi- mine, usque ad dies octo a die talis facte proclamationis compu- tandos, recepturum super eo iusticie complementum. Et stare de- beat talis vicinus, volens recedere, in Castro usque ad terminum finitum proclamationis ad respondendum de iure, et satisfaciendum cuilibet creditori suo, et hoc sub pena librarum viginti quinque par- uorum, comuni applicanda.

CAPITULUM CXXXVIJ. QUOD OMNES HABITANTES DOMICILIUM FACIANT ANGARIAS.

Ordinamus quod quilibet habens domicilium uel habitationem in Castro uel districtu uel qui erit vicinus uel habitator Castri uel districtus eius, teneatur facere guardias seu custodias, plouegos, angarias, et collectas soluere, et generaliter omnes factiones facere, reales et personales, sibi impositas, et imponendas quocienscunque, et quandocunque ad eum pertinebit uel mandatum fuerit uel ordinatum, sicut, et prout faciunt alij vicini, et habitatores Castri in comune predictum, et hoc tam si fuerit in Castro quam extra Castrum...¹

- S. 83.
comune tenti uel possessi sua auctoritate uel sine cause cognitione emendet, id est soluat tantum quantum ualet intromissio illa medietatem comuni, et medietatem parti aduerse, et cadat ab omni iure suo, quod habuerit in tali bono intromisso.²

CAPITULUM CXLIIJ. DE REBUS STABILIBUS NON UENDENDIS FORENSIBUS.

Statuimus quod nullus vicinus uel habitator Castri audeat uendere aliquod stabile, situm super districtu Duorum Castrorum, absque licentia regiminis, alicui forensi, sub pena librarum decem paruorum, et insuper talis uendicio non teneat. Et si uendicio facta erit cum consensu regiminis, valida sit, et emptor soluat comuni libras duas paruorum pro quolibet centenario librarum paruorum precij dicte rei uendite seu per ipsum empte.

CAPITULUM CXLIII^{or}. DE SALARIO AMBASSIATORUM, ET EQUORUM COMUNI SERUIENTIUM.

- S. 84. Ordinamus insuper quod ambassiatores, qui ibunt decetero in seruuicio comunis, habeant in die quatuor sultos paruorum, et totidem equus pro quolibet, uidelicet usque ad Castrum sancti Laurentij, ad Sanctum Petrum de Silua, ad Zuminum, Corridichum, Terram sancti Vincentij, et ad Castrum Vallis. Et si usque Rubinum, Parentium, Pisinum, Montonam uel Adignanum ibunt, habeant pro quolibet sultos octo paruorum, et equus sultos quinque, et si abinde ultra ibunt, habeat vir sultos decem paruorum, et equus sultos sex paruorum, et hoc (S. 84.) intelligatur si ambassiatores reuersi fuerint illa die domum. Si uero non fuerint reuersi illa die domum, habeat quilibet ambassiator pro qualibet die seu iornata (!) pro suo salario, et pro expensis eius, et equi sultos sexdecim paruorum, ultra equi premium. Et si per mare ibunt, habeant sultos duodecim paruorum pro quolibet, et naulum nauis a comune soluatur, et plus consideratis a regimine grauitatibus personarum, et negociorum comunis.

CAPITULUM CXLV. DE UENDENTIBUS PERSONAM ALICUIUS CHRISTIANI.

Nullus audeat decetero uendere personam alicuius Christiani nisi proprij serui eius, sub pena librarum centum paruorum comuni

¹ Kako u izvorniku, danas, nedostaje 50. list (folio), ostala nedovršena ta (137) statutarna odredba, a takoder posve manjkaju 138. odredba pod naslovom »De curriendo ad arma, et ad ignem«, 139. odredba pod naslovom »De rebus acceptis tempore ignis, restituendis patrono«, 140. pod naslovom »De rebus, et hominibus perditis uel captis in seruuicio comunis«, 141. pod naslovom »De seruis, et vxoratis, qui iterum vxorantur«, kao i veći dio 142. pod naslovom »De intromittentibus se in tenuta rei per alium tentes«.

² To je završetak (na 51. listu) 142. statutarne odredbe pod naslovom označenim u prednjoj bilješci.

applicanda, et talis uenditio nullius sit ualoris, et si soluere non poterit, frustetur, et perpetuo banniatu donce soluerit dictam penam.

**Penano-
tarij¹⁾**

¹⁾nam quam penam etiam incurrat notarius, qui tale scripserit instrumentum.

CAPITULUM CXLVIJ. DE UENIENDO AD CONSILIUM, ET NON RECEDENDO.

Item statuimus quod quicumque de consilio nostro debeat ad consilium uenire quancumque notum sibi factum fuerit uel campanam audierit, sub pena soldorum quatuor paruorum pro quolibet contrafaciente, et qualibet vice. Et non audeat aliquis a consilio recedere, absque licentia regiminis, nisi primo fuerit finitum consilium, sub pena soldorum decem paruorum. Et nemo audeat in aliquo consilio nostro uel aliquo arrenge uel contione attinentium facere uel dicere aliquid propter (S. 85.) quod rissa uel maleficium uel inconueniens aliquod oriri possit uel oriatur uel arenga destruat, sub pena soldorum centum paruorum, absque remissione illico persoluenda.

S. 85.

**Pena rumo-
rantis in
consilio²⁾**

CAPITULUM CXLVIJ. DE NON CURENDO AD RUMOREM.

Statuimus quod si contingerit decetero fieri in Castro uel districtu aliquam rixam, rumorem uel questionem, nemo audeat propter hoc extrahere arma de domo uel exire de domo armatus, sub pena librarum decem paruorum, et si quis arma proiecerit uel traxerit in tali rumore uel rixa, soluat comuni libras decem paruorum, nisi hoc fecerit de mandato regiminis uel in auxilio Castri uel proprie domus sue, quod eo tunc impune facere possit. Et si soluere non poterit puniatur in carceribus arbitrio regiminis, et consilij.

CAPITULUM CXLVIIIJ. DE VOLENTIBUS HEDIFICARE IN CASTRO.

Statuimus, et ordinamus quod si aliquis noster uicinus uel forensis, uolens esse uicinus, uoluerit hedificare (!) seu construere domum in Castro uel burgo, elligantur per consilium nostrum quatuor uiri ydonei, qui ire debeant, et designare ei territorium comunis seu casale tantum quod possit vnam domum construere, et ei termincs et confines dare, absque aliquo precio uel fictum soluendo. Et si illud territorium seu casale reperiretur fore alicuius persone, que non uellet hedificare, tunc extimetur, et detur illi qui domum construere uoluerit, (S. 86.) qui teneatur, et debeat infra spacium vnus anni, vnus diei construxisse domum super tali territorio seu casale sibi designato, post designationem sibi de eo factam, et teneatur scluere illi cuius erat dictum casale precium, quod fuerit extimatum, infra terminum antedictum, Quod si non construxerit domum, ut supradictum est, tunc ipso facto cadat ob omni suo iure dicti casalis, quod in nostrum comune perueniat. Et si talis persona, cuius dictum casale seu territorium fore reperit fuerit, dixerit se uelle super eo domum construere, tunc per regimen ei fiat preceptum quod infra spacium vnus anni domum hedificet super eo, et si non hedificauerit infra dictum tempus, cadat ipso facto ab omni suo iure dicti casalis seu territorij, quod in comune deueniat.

S. 86.

¹ Na kraju te odredbe, nalazimo taj podnaslov o kazni nolara.

² Tako u izvorniku pri kraju teksta te odredbe, in margine, napisan taj podnaslov.

CAPITULUM CXLVIIIJ^{or} DE SUBTRAHENTIBUS FAMULOS
ALTERIUS.

Statuimus quod si quis voluerit seu temptauerit subtrahere mercenarium aut famulum alicuius, et poterit clarificari, soluat comuni libras duas paruorum, quarum medietas sit patroni talis mercenarij, et si subtraxerit tam subtractus quam subtrahens soluat comuni libras quatuor paruorum pro quolibet, verumtamen medietas talis pene patrono illius subtracti deueniat, et si soluere quis eorum non poterit, nomine pene stare debeat in carceribus comunis per dies octo, et plus et minus arbitrio regiminis, consideratis conditionibus personarum, (et) qualitate facti.

CAPITULUM CL. DE FAMULIS FUGITIUIS.

- S. 87. Statuimus quod quicumque manupastus uel famulus uel mercenarius a patrono recesserit aut fugerit ante terminum, sine licentia patroni, soluat comuni libras tres paruorum aut stet per dies octo incarceratus, et patrono satisfaciatur integraliter id totum quod ab eo habuerit, et vias portauerit. Quod si cum patrono ex licita causa stanciare non posset, recurrat ad regimen, et tunc regimen, cogitata causa, de iure sibi debeat prouidere.

CAPITULUM CLI. DE MERCEDE SAPPATORUM.

Ordinamus quod sappatores habeant in die pro quolibet qua ad operam ducti erunt de mense Marcij soldos quinque paruorum, et expensas ab eo, qui eos ad operam conduxerit uel prouocauerit, et de mense Aprilis soldos sex, et expensas, de mense Maij soldos septem, de mensibus Iunij, et Iulij soldos octo paruorum, et expensas, saluo si pactum aliter factum erit inter partes, pactum seruari debeat.

CAPITULUM CLIJ. DE PROCURATORIBUS NON FACIENTIBUS
DEBITUM SUUM.

- S. 88. Statuimus quod si per regimen commissum fuerit alicui ad procurandum uel aduocandum in aliqua causa pro aliquo uel aliter procuracionem uel aduocationem acceptauerit, et talis aduocatus seu procurator non uenerit ad terminos per regimen datos uel ad preceptum preconis, et talis persona propter id litem seu causam perdidit uel succubuerit in causa, tunc (S. 88.) talis aduocatus totum damnus tali succumbenti, quod sibi euenerit tali occasione, debeat emendare.

CAPITULUM CLIJ. DE RE PLACITATA, ET ITERUM QUESTIONATUR.

Si quis in ciuili iudicio placitauerit aliquem seu litem mouerit contra aliquem de uel pro aliqua re iam litigata, et sententiata ac finita, soluat parti aduerse tantum quantum ei petierit, et soluat etiam comuni soldos quatuor paruorum pro qualibet libra paruorum valoris illius rei, quam petierit. Et si non habuerit unde soluere, puniatur arbitrio regiminis, et consilij nostri, saluo si secuta fuerit appellatio, et partes reducte fuerin ad primum statum, in quo casu quilibet possit reiterare iudicium.

CAPITULUM CLIIII^{or} DE CAUDIS EQUORUM NON EXPELLANDIS.

Si quis expelauerit caudam alicuius equi, sine uoluntate patroni, soluat comuni soldos decem paruorum, totidem accusatori, et soldos viginti patrono equi. Et si incideret seu inciserit caudam equi duplici pena puniatur, et si soluere non poterit frustetur uel per octo dies in carceribus communis sit carceratus.

CAPITULUM CLV. DE INIMICIS VICINORUM NON TENENDIS IN CASTRO.

S. 89.

Ordinamus insuper quod si quis vicinus noster haberet aliquem forensem sibi inimicum, et aliquis habitator Castri ipsum inimicum in Castrum duceret uel retineret contra mentem talis vicini, (S. 89.) tunc regimen teneatur ei precipere, quod talem inimicum non retineat neque ducat in Castrum, et si negligens fuerit soluat comuni libras quadraginta paruorum, quarum medietas perueniat in accusatorem, et si soluere non poterit stet per duos menses in carceribus communis uel banniat a Castro donec soluerit dictam penam, volentes etiam quod nec regimen talem inimicum retinere possit aliqua causa uel respectu contra uoluntatem talis nostri vicini, cui inimicaretur.

CAPITULUM CLVJ. DE FORENSIBUS CONTRAFACIENTIBUS PUNIENDIS.¹

Statuimus quod si quis forensis contrafecerit in aliquo contra statuta nostra uel ordines regiminis contra aliquem habitatorem Duorum Castrorum seu aliquem forensem uel si aliquis vicinus contra forensem in aliquo contrafecerit, punitio eorum tunc fiat arbitrio regiminis, et consilij nostri, considerata qualitate facti, et personarum conditione, alio statuto non obstante.

CAPITULUM CLVIJ. DE TRANSEUNTIBUS MUROS CASTRI.

Insuper ordinamus quod quelibet persona, que, per aliunde quam per publicam portam Castri, Castrum exiuerit uel intrauerit si de die factum fuerit stet per vnum mensem in carceribus communis, et soluat comuni libras decem paruorum, et si de nocte factum fuerit stet per duos menses in carceribus, et libras viginti quinque paruorum comuni componat. Et elapso termino careceris si soluere non poterit frustetur, et buletur, et a Castro banniat donec soluerit.

S. 90.

CAPITULUM CLVIJ. DE NEGLIGENTIBUS PRECEPTA PRO BONO COMUNIS.

Quotienscunque alicui vicino per regimen uel eius parte (!) fuerit preceptum facere aliquid de suis pro bono statu Castri seu communis, et negligens fuerit, soluat comuni soldos decem paruorum, saluo si maior pena ei iniuncta fuerit illam maiorem persoluat.

CAPITULUM CLVIII^{or} DE NON UENDENDO VINUM ANTE MISSAM IN FESTIS.

Item ordinamus, quod nemo audeat uendere vinum ad tabernam alicui habitatori Castri in diebus festis in statuto contentis, absque

¹ In margine stoji podnaslov, zapravo prošireni naslov odredbe, pisan kurzivnom goticom savremenom, možda nešto kasnijom, rukom: »Notatio. Quod regimen habet mag(num) ius puniendi contrafacien(tes) ordines et statuta.«

licentia regiminis, ante quam missa fuerit celebrata, sub pena soldorum viginti, quorum medietas perueniat in accusatorem, et quilibet possit accusare.

CAPITULUM CLX. DE FUGIENTIBUS PRO OFFENSIONE COMUNIS.

Si quis fugerit extra Castrum pro aliqua offensione uel debito, quod haberet cum comune, et non fuerit reuersus in Castrum usque ad octo dies post fugam factam, soluat statim comuni illam penam cum quarto pluri pro qua fugerit, et si non poterit haberi ponatur in banno perpetuali.

CAPITULUM CLXI. DE IURE REDDENDO FORENSIBUS.

Insuper ordinamus, quod in ciuilibus tale ius in nostro Castro reddatur per regimen forensi contra quemuis nostrum vicinum, quale in loco uel terra in qua talis forensis habitat nostro vicino ius fieri consueuit uel fit contra habitatores illius loci.

CAPITULUM CLXIJ. DE NEGLIGENTIBUS CALCULARE CUM ALIJS RATIONES.

- S. 91. Statuimus quod si quis negligens fuerit ad mandatum regiminis facere uel calculare rationem cum aliquo, et quicumque pignus preconi dare recusauerit, soluat comuni soldos viginti paruorum, quorum soldo quique in regimen perueniant, aliquo non obstante statuto. Et regimen tunc teneatur, sub maiori pena eius arbitrio auferenda, et applicanda comuni, artare talem negligentem ad faciendum predicta.

CAPITULUM CLXIII^{or}. DE ORDINE RECTORIS OBSERUANDO.

Ordinamus quod omnia precepta uel ordines per regimen facta uel preconicata, et preconicati eius parte, uallida sint, et firma, sub pena seu penis in ipsis preceptis seu ordinibus annotatis.

CAPITULUM CLXV. DE UOLENTIBUS CONTRAIRE REGIMINI IN EXEQUENDO STATUTA.

Insuper ordinamus quod si quis uellet contraire regimini in his que continentur in nostris statutis, quod quilibet vicinus, sub uinculo sacramenti, sub pena librarum viginti quinque teneatur, et debeat contra illum se ponere secundum preceptum regiminis, et quilibet vicinus noster teneatur, sub uinculo sacramenti, statuta comunis in omnibus manutenere, et conseruare, et operam, et auxilium, et fauorem impendere, quod regimen ea statuta obseruet, et adimpleat, et ipsa statuta possit adimplere.

CAPITULUM CLXVJ. DE BONIS ECCLESiarUM NON EMENDIS.

- S. 92. Ordinamus quod nullus audeat emere (S. 92.) uel permutationis titulo uel pignorationis uel donationis accipere aliquid de bonis ecclesiarum sine licentia regiminis, sub pena perdendi uel ammittendi precium uel rem, quod uel quam dederit, quod in comune perueniat, et res que erat ecclesie, ipsi ecclesie sit restituta.

CAPITULUM CLXVIJ. DE DAMNO DATO PER ANIMALIA CAPRINA UEL PECORINA.

Si continget decetero aliquod animal caprinum uel pecorinum facere damnum in vinea, orto uel messe alterius uel in alio loco damnum inferre alicui, volumus quod patronus animalis seu animalium usque ad numerum decem animalium soluat soldos duos paruorum pro quolibet animali, et abinde supra reputetur lancus seu tropus, et soluat pro lanco soldos quadraginta paruorum, quarum penarum tertia pars comuni, tertia accusatori, et tertia damnum passo deueniat, et ultra hoc damnum satisfacere debeat passo damnum.

CAPITULUM (C) LXVIIJ.¹ DE DAMNO DATO PER ANIMALIA PORCINA.

- S. 93. Et si aliquod animal porcinum repertum erit in orto, vinea, messe uel alio in loco sub arboribus fructiferis singularis persone, et in lacis (!) tam comunis quam specialis persone portare uel damnum inferre, soluat patronus animalis pro quolibet animali porcino, taliter reperto, soldos quinque paruorum, cuius pene tertia pars comuni, tertia accusatori, et tertia pacienti damnum perueniat, et quilibet possit (S.93.) accusare tam super suo quam alieno, et comunis damno, volentes quod quilibet reperiens aliquod animal porcinum in damno suo uel in lacubus comunis, impune possit illud animal, vnum et plura taliter reperta, interficere, et habeat tres patres talis animalis interfecti, et regimen quartam partem recipiat, aliquo non obstante statuto, et tunc patronus animalis mortui ad nullam aliam penam neque ad refectionem damni teneatur. Et licitum etiam sit tali inuenienti animalia porciana in damno suo uel in lacubus comunis ea occidere, et persequi impune a loco ubi esset usque ad stabulum seu mandriam uel domum patroni illorum animalium quocunque irent, et non ultra.

CAPITULUM (C) LXVIIIJ^{or} DE DAMNO DATO PER ANIMALIA BOUINA.

Si uero aliquod animal bouinum repertum erit in vinea dampnificare, patronus soluat pro quolibet soldos quatuor paruorum, et si in alio damno quam in vinea repertum fuerit, soluat patronus pro quolibet animali bouino, in tali damno reperto, soldos duos paruorum, quarum penarum vna pars comuni, alia accusatori, et alia passo damnum applicetur, et insuper damnum reficere teneatur.

CAPITULUM (C) LXX. DE DAMNO DATO PER ANIMALIA CABALLINA UEL ASININA.

Et si animalia asinina uel caballina reperta erunt in aliquo quouis damno, soluat patronus eorum pro quolibet animali soldos quinque paruorum, aplicandos comuni, et accusatori, et passo damnum ut supra.

- S. 94. CAPITULUM CLXXI. DE INCIDENTIBUS LIGNA IN FRATIS UETITIS. COMUNIS.

Ordinamus quod nulla persona audeat incidere ligna aliqua in fratris uetitis, et pro comune deputatis, et deputandis, sub pena centum soldorum, pro dimidia comuni, et pro dimidia accusatori applicandorum, et quilibet possit accusare.

¹ U izvorniku u naslovu tog, i idućih dvaju, poglavlja omaškom ispušteno »C«.

CAPITULUM CLXXIJ. DE FACIENTIBUS SIBI IUS CONTRA ALIQUEM.

Statuimus quod nulla persona audeat facere sibi ius contra aliquem de aliqua re, absque licentia regiminis, sub pena librarum quinqueginta (!) paruorum, comuni applicanda, et si soluere non poterit, puniatur aliter arbitrio regiminis, et consilij nostri.

CAPITULUM CLXXIIJ. DE UIOLANTIBUS PORTUM LAYMI.

Decernimus, et statuimus quod si qua persona, cuiusuis status existat, violentiam aliquam comiserit contra aliquam personam uel eius bona in et super porto (!) Lemi, a columna citra, tam in aqua quam in terra super iurisdictione Duorum Castrorum, ammittat omnia bona sua, que ibi repererentur, et soluat comuni libras tricentas (!) paruorum, et si nequiuerit soluere, ibidem suspendatur per gullam, ita quod moriatur, et si non poterit haberi, banniat ad penam furcarum.

CAPITULUM CLXXIIIJ^{or} DE ANIMALIBUS FORENSIS PASCULANTIBUS SUPER NOSTRO.

- S. 95. Statuimus quod si continget aliqua animalia alicuius forensis, et circumuicini nostri uenire (S. 95.) ad pasculandum seu pasculare super districtu nostro, que non sint ad herbaticum peraccepta a regimine, tunc patronus eorum tantum pro eis soluat comuni nostro quantum vicini nostri soluere consueuerunt pro eorum animalibus pasculare repertis super districtu unde est talis forensis seu ubi habitat, cuius pene medietas perueniat in accusatorem.

CAPITULUM CLXXV. DE EXEMPTIONE HERBATICI FAMULORUM.

- S. 96. Ordinamus quod quilibet vicinus possit decetero accipere ad standum secum vnum, et plures famulos pastores, qui haberent animalia cum eorum famulorum animalibus, cum hac condictione, quod talis vicinus regimen adeat, et ei narret se uelle secum tenere talem personam forensem ad famulandum sibi, qui forensis secum uult tenere tot animalia minuta, et ea scribere faciat in actis communis, et pro famulo illo fideiubeat pro herbatico soluendo, volentes quod talis famulus si seruiuerit tali vicino usque ad terminum suum, sit absolutus a solutione herbatici suorum animalium usque ad numerum animalium quinqueginta (!) minorum, abinde uero supra soluat herbaticum more aliorum forensium. Et si talis famulus non seruiuerit usque ad terminum suum, tunc pro omnibus animalibus eius soluat herbaticum. Quod si vicinus aliter aliquem famulum tenuerit uel habuerit, qui famulus aliqua animalia sua pasculet super nostro districtu, tunc talis vicinus nomine pene centum soldos paruorum comuni componat, et (S. 96.) soluat herbaticum pro omnibus animalibus, que ille famulus teneret uel tenuisset super nostro districtu antedicto, quorum soldorum centum paruorum medietas perueniat in accusatorem, et quilibet possit accusare.

CAPITULUM CLXXVJ. DE HIS QUI POSSUNT ESSE DE NOSTRO CONSILIO.

Item volumus, quod filij illorum qui fuerunt quondam de consilio nostro, et filij illorum qui presentialiter sunt de dicto, et filij eorum qui de dicto consilio erunt decetero cum ad etatem

peruenerint annorum viginti, possint omni nostro consilio interesse, et in numero consiliariorum Duorum Castrorum scribi debeant teneri, et reputari. Qui cum ad etatem annorum viginti quinque deuenierint, exercere possint, et debeant gaudere officijs, et beneficijs nostri comunis, prout alij consiliarij, saluo si furiosi erunt uel mentecapti uel naturales, eo tunc arbitrio aliorum de consilio expellantur de consilio, et de numero consiliariorum deleantur.¹

CAPITULUM CLXXVII. DE MODO ACCUSANDI ET AESTIMANDI.

- (I)² tem ordinamus quod quelibet persona, qui accusare voluerit aliquam aliam personam pro aliquo damno sibi illato, debeat talem accusam facere usque ad dies tres post illatum sibi damnum, et eam uerificare per eius sacramentum aut vnum testem ydoneum saltem coram regimine, et illud damnum facere extimari infra tempus predictum, et de tali accusa, et extimatione per accusatorem seu passum tale damnum requiratur ius a regimine (S. 97.) superinde infra dictum terminum, alioquin elapso dicto termino non audiatur, volentes quod super talibus accusis, et extimationibus fiat ius summarium diebus feriatis, et non feriatis. Mandantes etiam quod super extimis alijs damni dati, de quibus non est accusa facta, reddatur ius usque ad vnum annum tantum post diem facte extimationis, quo anno elapso super ipsis extimis non admitatur aliquis ad ius requirendum, cum satis longum tempus habuerit talis persona inquirendi dampnificatorem. Et hoc volumus obseruari tam in extimationibus factis quam fiendis, aliquo statuto uel consuetudine nostra hactenus in contrarium non obstante.³)
- S. 97.

(CAPITULUM CLXXVIII.)⁴ DE DEPUTATO UEL DACIARIO DOMUS SEU HOSTARIE DE LAJMO⁵) (ID EST DE LEMO)⁶

- (I)⁷nsuper ordinamus, quod quicumque fuerit deputatus daciarius domus seu hostarie nostre de Laymo⁸) possit illic uendere panem coctum, et vinum ad minutum, et carnes mortuas coctas, et crudas cuiuscunque persone, tam cui quam forensi, absque alio dacio soluendo pro ipsis carnibus, vino, et pane daciarijs Duorum Castrorum. Et si dictus daciarius domus Laymi aliquid vendiderit extra uel conduci fecerit aut quouis modo contracambiauerit absque noticia per ipsum daciarijs Duorum Castrorum facta, illico soluat comuni nostro libras quinque paruorum nomine pene qualibet vice qua contrafecerit, quarum medietas accusatori perueniat, et nichilominus dacium soluere compellatur, volentes pro pacifico statu portus nostri de Laymo, quod quicumque illic fuerit (S. 98.) hospes aut tabernarius, possit pro parte regiminis Duorum Castrorum, tam in dicta domo quam portu Laimi nostro, precepta facere, et pensa imponere cuiilibet persone, vicine tanquam forensi, de quacunque quantitate
- S. 98.

1 In margine ove odredbe stoji, kasnijom rukom pisana, slijedeća bilješka:
»Et teneantur predicti annorum XXV cum electi fuerint ad aliquod officium constare, et fidem facere, quod sint etatis predictorum annorum XXV, aliter, ipsis non probantibus, ille que plures ballotas habuerit, sit loco illius qui non probauerit dictum«.

2 U izvorniku na tom mjestu ostalo prazno mjesto za nenapisan inicijal.

3 In margine te odredbe čitamo slijedeću bilješku, pisanu kasnijom rukom:

»De his qui tenentur facere accusam de damno sibi dato infra tres dies«.

4 U izvorniku ispuštena oznaka poglavlja (capitulum).

5 Takva grafija tog lokaciteta u tekstu.

6 U izvorniku »id est de Lemo«, pisano u zagrada. Tu nalazimo drugi način pisanja istog lokaliteta.

7 I na tom mjestu ostalo prazno mjesto za inicijal. V. bilj. 1.

8 Treće pisanje istog lokaliteta.

pecunie, quod non dicat uerba iniuriosa uel quod non faciat offensiones uel quod non ludat ad taxillos uel alium ludum biscicçi uel quod non recedat de portu Laymi, tam cum persona quam cum nauī, mercantia uel alia re uel quod compareat coram regimine Duorum Castrorum uel quod capiat aliquem uel eum ducat ad dictum Castrum. Et quecunque pena imposita taliter uel alio modo ibidem fuerit a quolibet contrafaciente integraliter, et subito exigatur, que tota in nostrum comune perueniat, volentes ultra hoc quod quicumque aliquod delictum comisserit in dicta domo uel portu Laymi dictionis nostre, propter quod pena pecuniaria solui debeat, penam dupplicatam nostro comuni componat, ad quam teneatur si tale delictum in Duobus Castris foret commissum, cum maxime intendamus illum portum Laymi atque hospitium illesum, tutum, et solidum nostris viribus conseruare.

(CAPITULUM CLXXVIIIJ.)¹ DE MODO EXIGENDI DACIUM CARNIUM BECHARIE, ET ALIARUM RERUM VICTUALIUM (ET) GRASSARUM.

- S. 99. Daciarius uero daciū carnium becharie, et aliarum rerum victualium, et grassarum, que conducuntur extra districtum Duorum Castrorum, exigere possint (! possit) a quibuscunque personis dictum daciū per modum infrascriptum. Et primo a quacunque persona, tam terrigena nostra quam forense, que super nostro districtu uendiderit aliquid de infrascriptis rebus alicui conducenti extra nostrum districtum seu ipsamet persona (S. 99.) extra conduxerit uel conduci fecerit uel portauerit: pro qualibet bestia bouina vnius anni soldos tres paruorum, et si maior fuerit soldos sex paruorum, pro quolibet animali porcino soldos tres paruorum, pro quolibet animali caballino soldos decem paruorum, pro quolibet moltono, castrono, pecude, capra uel irco vnum medianinum, pro quolibet agno uel capreto vnum soldum, et de quolibet centenario lane soldos tres paruorum, et de filato lane pro qualibet libra denariorum, qua fuerit uenditum uel ualuerit, recipiat soldum vnum paruorum, idem de grisso, et caseo pro qualibet libra denariorum soldum vnum paruorum accipiat, item de frumento, milco, pisto, picçolis, et faba pro qualibet mediena soldum vnum paruorum, et de filigine, milco, auena, spelta, ordeo, surgo uel quouis alio blado pro qualibet mediena denarios sex paruorum, de galla pro quolibet centenario soldos duos paruorum, et de animalibus ad bechariam uenditis uel causa uendendi mortuis, tantum recipiat quantum si extra districtum conducerentur, intelligendo semper quod tam de animalibus victualibus et grassis ac alijs mercantijs, et rebus forensibus ita daciū soluatur sicut de terrigenis, hoc saluo quod quincunque forensis possit super districtu nostro stare cum animalibus, et victualibus ac alijs grassis, et mercantijs suis per octo dies continue, et infra dies predictos cum dictis suis rebus recedere, et se libere absentare a nostro districtu, absque aliqua daciū solutione, et si ultra terminum antedictum steterit ad solutionem daciū teneatur sicuti (S. 100.) ipse res, et mercantie forent de nostro districtu. Et quilibet, tam vicinus quam forensis, teneatur denunciare daciario totum in quod uendiderit uel conduxerit extra districtum: usque ad tertiam diem post venditionem uel portationem factam, sub pena centum soldorum, comuni applicanda, et tamen daciū soluere teneatur, et quilibet accusare possit cum vno teste ydoneo, et accusator habeat medietatem dicte pene, volentes quod forensis qui

¹ U izvorniku ispustena oznaka poglavlja (capitulum).

contracambium de aliqua fecerit re cum aliquo vicino, et ipsam rem extra ducere uoluerit, tunc ad dacijs solutionem ipse forensis teneatur, et non vicinus.

(CAPITULUM CLXXX.)¹ QUOD DATIARIUS VINJ EXIGAT DATIUM PRO CONTRO (!)² VENDITO, PROUT IN STATUTO CONTINETUR, ET CETERA.

S. 101.)

Daciarius dacijs vini Duorum Castrorum recipere possit a quolibet vinum vendente uel faciente uendere vinum ad minutum pro quolibet congio vinj sic uenditi, quod sit natum super territorio Duorum Castrorum, quatuor soldos paruorum, et pro quolibet congio vinj forensis, uenditi ut supra, sex soldos paruorum, exceptis maluasias et romania, de quibus possit accipere decem soldos pro congio, volentes quod vinum forense ad minutum nullatenus uendi possit uel debeat in Duobus Castris, donec reperietur de vino nostro, id est super nostro districtu nato, quod uellit per aliquem vendi ad minutum, sub pena librarum decem paruorum pro quolibet contrafaciente, et quolibet vice comuni applicanda, cuius medietas in accusatorem perueniat. In quam penam etiam incurrat quicumque vinum nostrate cum forense mistum uendiderit, (S. 101.) excepta maluasias et romania, que continuo uendi possint, hoc addito, quod si non esset qui poneret vinum ad uendendum ad minutum, tunc liceat daciario ponere vnum vas vini sui ad manum vndeunque vinum sit, et illud uendere impune cum hac conditione, quod nullus alius audeat ponere vinum forense ad manum pro uendendo ad minutum, donec vinum illius vasis ipsius daciarij non fuerit expeditum, sub pena librarum quinque paruorum pro dimidia comuni, et pro dimidia tali daciario applicanda, volentes quod nulla persona audeat ponere uel uendere vinum aliquod ad minutum nisi prius daciarius clauim vasis fecerit uel ei licentiam dederit, sub pena librarum quinque paruorum, applicanda ut supra. In quam penam librarum quinque paruorum, comuni applicanda, incurrat daciarius, qui vocatus recusauerit facere clauim super vase alicuius persone.

(CAPITULUM CLXXXI.)¹ DE SOLUTIONE FIENDA CANCELLARIO PRO SCRIPTURIS EIUS FACTIS.

S. 102.)

Cançellarius, qui per tempora fuerit, accipere possit pro sua mercede scripturarum, prout infra videlicet: et primo pro prima citatione cuiusuis persone scribenda in libro nichil recipere debeat, sed si citatus non comparuerit, tunc recipere possit ab actore pro scribenda contumacia talis citati vnum solidum qualibet uice. Item pro quolibet termino, ab eo cui datus fuerit terminus, vnum solidum paruorum. Item pro quolibet teste, et dicto eius scribendo super simplici petitione recipere possit a producente eum tres solidos paruorum, quod si dictum testis foret prolixum, taxetur labor in (S. 102.) rectoris arbitrio. Item pro quolibet protestu recipere debeat a protestante solidos quatuor paruorum. Et pro quolibet sequestro usque ad ualorem librarum decem paruorum solidos duos paruorum, et ab inde supra soldos quatuor paruorum. Item pro qualibet sententia usque ad centum soldos duos soldos paruorum pro imbrediando, et extrahendo eam, et a quinque libris supra recipere possit pro qualibet decena librarum soldos quatuor

1 U izvorniku ispuštena oznaka poglavlja (capitulum).

2 Contro (!) = »congio«.

S. 103.

pro qualibet decena. Et pro qualibet re uendita ad publicum incantum pro qualibet libra denariorum, qua fuerit uendita, recipere possit a persona, ad cuius instantiam fuerit incantata, denarios sex paruorum pro libra, et teneatur dicte rei incantus scribere in libro regiminis, et si uenditio non fierit pro incantibus mercedem pro rata recipiat. Item pro quolibet instrumento venditionis, cessionis, dationis in solutum, permutationis, finis, et remissionis, obligationis, depositi, compromissi, refutationis, donationis, et alterius cuiusvis instrumenti maneriei usque ad summam librarum octo paruorum, et ab inde supra usque ad summam librarum quinqueginta paruorum possit recipere vnum solidum pro libra, et ab inde supra quantacunque sit summa, recipiat denarios sex pro libra. Item de quolibet inuentario uel testamento usque ad valorem librarum quinquaginta paruorum recipere possit sodos viginti quatuor paruorum, et ab inde supra usque ad summam librarum centum paruorum possit recipere sodos quadraginta paruorum, et ab inde supra, quantacunque sit summa, (S. 103.) recipere possit denarios quatuor paruorum pro qualibet libra. De accusis uero damni dati nichil habeat, sed de qualibet extimatione damni dati recipiat vnum solidum paruorum. Item pro quolibet precepto per regimen facto alicui quod soluat alij (!) uel quod faciat rationem cum aliquo, recipiat vnum solidum paruorum pro scribendo in libro, et tantum si fecerit extra. De criminalibus scripturis uidelicet querellis, accusis, noticijs, terminis, et testibus duobus pro parte, et sententijs nichil accipiat. De alijs autem scripturis fiendis, de quibus nulla est facta taxatio, prouideatur in discretione regiminis.

(CAPITULUM CLXXXII. DE MODO INTELLIGENDI ALIQUOS VERBOS, SCILICET TERMINOS IURIS, IN STATUTIS CONTENTOS.)¹

(Item ordinamus, quod in quolibet casu nostrorum (st)aturorum ubi aliquid de masculo uel pupillo uel alio quouis modo dicitur, idem intelligatur de femina, et quod in singulari numero recitatur, idem de plurali sit, et esse intelligatur, et econuerso. Et ubi dicitur comune, intelligatur comune Duorum Castrorum, et quod de curatōribus, et tutoribus dictum est, intelligatur etiam de curatricibus, et tutricibus, et econuerso.

(CAPITULUM CLXXXIII. DE VIGORE PROUISIONUM ET PARTIUM, QUE IN FUTURUM PER MAIOREM PARTEM CONSILII COMUNIS CAPTE FUERUNT.)

S. 104.

(Insuper ordinamus, quod quecunque prouisiones, et partes, que decetero fient, et capte erunt per consilium nostrum seu per maiorem partem consiliariorum firme, et uallide sint pro toto tempore pro quo (S. 104.) facte fuerint, et robur, et firmitatem obtineant, dummodo non sint contra honorem, et statum serenissimi, et excelsi ducalis dominij nostri Venetiarum, et contra formam statutorum nostrorum, volentes quod si consilium fieri debeat, et ualere, saltem due partes consiliariorum, habito respectu ad tres partes, debeant interesse consilio.

¹ Uz posljednja tri poglavlja (capitulum) u izvorniku nije označen ni broj ni naslov poglavlja. Vidi o tome bilj. na odnosnom mjestu u indeksu naslova kodeksa, na početku rukopisa.

(CAPITULUM CLXXXIII. ORDINES ET PROVISIONES VENETIARUM IN TERRITORIO COMUNIS DUORUM CASTRORUM IURE SUBSIDIARIO VIM OBTINERE DEBEANT.

S(t)atuimus insuper, et ordinamus, quod in quolibet casu, causa, delicto uel facto, tam ciuili quam criminali, super quibus per nostra statuta non fuerit prouisum uel ordinatum, volumus, quod ordines, et decreta, et prouisiones prelibati serenissimi ducalis dominij nostri Venetiarum vim obtinere debeant, et secundum eos, eas, et ea nos regere, et gubernare, et sit precisum.

U kodeksu iza indeksa rubrika (naslova pojedinih poglavlja), a pred samim tekstom statutarnih odredaba, nalazimo dvije isprave, koje donosimo u cjelini u prijepisu:

Thomas Mocenigo, Dei gratia dux Venetiarum et cetera, discretis, et prudentibus viris, comunitati, et ciuibus Duorum Castrorum, fidelibus dilectis salutem, et dilectionis affectum. Pro parte illius nostre fidelis comunitatis Duorum Castrorum accesserunt ad nostrum dominium aliqui ambaxiatores, explicantes vestram ingentem fidelitatem, et subsequenter exposuerunt requisitionem quam instanter fecistis de habendo vnum rectorem, qui sit de anno in annum, et vobis ministret iusticiam, et equalitatem, sub fidei obedientia, et protectione nostri dominij. Quapropter optantes complacere votis vestris cum nostris consilijs rogatorum, et additionis, vobis significamus, quod sumus contenti, et placet nobis quod habeatis vnum rectorem, qui vobis mittatur de Iustinopolj, ex ciuibus ipsius ciuitatis de anno in annum, cum salario quod vestra communitas dare, et prebere disposuerunt, videlicet libras CCCLXXXX, et propterea scripsimus, et dedimus in mandatis potestati, et capitaneo Iustinopolis, et successoribus suis cum dictis nostris consilijs, quatenus pro tempore vnus anni, et sic subsequenter de anno in annum eligere, et mittere debeant vnum rectorem de ciuibus Iustinopolis, cum dicto salario, et cum alijs modis, et conditionibus, et que melius videbitur sibj, inspecta qualitate, et conditione viri, et securitate que requiritur ad confirmationem ipsius. De factis autem que agere habetis cum Lugnano, dedimus plenum mandatum potestati nostro Iustinopolis, ut ipse exequatur secundum debitum iuris, et equitatis.

Datum in nostro ducalj palatio die primo Februarij, indictione 7., 1413.

Pasqualis Marapero, Dei gratia dux Venetiarum et cetera, nobilibus, et sapientibus viris Donato Cornario, potestati, et capitaneo Iustinopolis, et successoribus suis, fidelibus dilectis salutem, et dilectionis affectum. Intellecta fidelitate fidelis comunitatis nostre Duorum Castrorum, quam nostro dominio exponj fecerunt per Dominicum de Canderi et Bontium Bertonj, nuntios suos, volentes quod suum priuilegium sibj obseruetur, cum nostro Consilio Decem mandamus vobis, quod quando potestas, qui presentaliter est, compleuerit regimen suum, mittere debeatis ad regimen illius loci Duorum Castrorum vnum ex fidelibus ciuibus vestris de consilio Iustinopolis, cum salario, et conditionibus per suum priuilegium limitatis, et concessis, et sicut fiebat antequam nostrj nobiles illuc miterentur. Id uero quod vltra dabatur dicto potestati per nostrum dominium de pecunia nostrj comunis, retinere debeatis in comune uestro. Et faceres has litteras registrarj, et registratas presentanti restituj.

Datum in nostro ducalij palatio die primo Septembris M^oCCCLVIJ, indictione VIJ.

Na kraju kodeks, iza teksta statuta, nalazimo zabilježene slijedece isprave:

In Christi nomine. Amen. Anno Domini millesimo quadragentesimo (!) quadragesimo primo, indictione quarta, die V mensis Nouembris. Congregato consilio Duorum Castrorum in cancellaria comunis, ad sonum campane more solito, in quo consilio interfuerunt primo egregius vir dominus Iohannes de Almerigottis, pro serenissimo, et excellentissimo ducalis dominio Venetiarum et cetera potestas Duorum Castrorum, ser Donsanus de Benandi et ser Marinus Folinus, iudices, ser Nicolaus de Bernardo, ser Petrus Taconus, ser Iohannes Furlanus, ser Donsanus condam Agustini, ser Danielis de Pincho, ser Thornina de Verbaç, ser Dominicus Rubeus, ser Sfetina condam ser Marinj de Iurj, ser Matheus de Verbag, Iacobus Balzanus, Domacius de Bernardo, Simon condam ser Marinj de Iurj, Pasqualis Taconus, Drusaç de Pincho et Iorius de Bernardo, consiliarij, capta fuit pars, nemine discrepante, infrascripti tenoris, videlicet quod nemo cuiuscunque condictionis existat, tam terrena quam forensis, audeat uel presumat, modo aliquo, incidere ligna in Valle Lemi, sine licentia regiminis, sub pena librarum quinque paruorum, cuius pene medietas sit accusatoris, et alia medietas sit comunis Duorum Castrorum, que pena, sine aliqua remissione, totiens auferatur quotiens contrafactum fuerit.

Ego P(rettus) de Carneriis cancellarius mandato scripsi.

In Christi nomine. Amen. Anno eiusdem millesimo quadringentesimo quadregesimo primo, indictione quarta, die Lune XVJ mensis Octobris. In logia comunis Duorum Castrorum, presentibus spectabili viro domino Francisco Mauroceno, honorabili potestate Insule, egregijs viris domino Iohanne de Almerigoto, potestate Duorum Castrorum et ser Bono de Victore, ciue Iustinopolis, testibus, et alijs. Coram magnifico, et clarissimo viro domino Luca de Lege, pro serenissimo, et potentissimo ducalis dominio Venetiarum et cetera, honorabili potestate, et capitaneo Iusinopolis suiue districtus ac in hac parte sindico, comparuerunt ser Donsanus de Benandi et ser Marinus de Fulino, iudices comunis Duorum Castrorum, exponentes quod cum cancelarij comunitatis Duorum Castrorum teneantur vigore statutorum comunis Duorum Castrorum, videlicet statuti CXXVIIIJ sub rubrica, quod cancelarij dimittant instrumenta breuiata et cetera, et ser Oliuetus de Medijs Barbis de Papia, qui fuit cancelarius certo¹ tempore in Duobus Castris instrumenta, que fecit, et abbreuiavit, non dimisit in registro, vt ex forma dicti statuti continetur, et propterea petierunt, requisierunt, et supplicauerunt eidem domino potestati, et capitaneo ac sindico predicto quatenus dignetur superinde debite prouidere, et hoc presente dicto ser Oliueto ac se excusante quod in principio quando venit ad hoc officium ignorabat consuetudinem, et huiusmodi ordinem, postmodum vero obseruauit, sed iam incepit registrari omnia instrumenta pro dimittendo in registro. Quibus auditis idem magnificus dominus potestas, et capitaneus ac sindicus, sequens formam dicti statuti, volens potius penam mitigare quam amplificare, condemnauit dictum ser Oliuetum in libris decem paruorum quia non dimisit imbreuiaturas instrumentorum vt tentur, et nunc assignando ei ser Oliueto terminum mensium duorum cum dimidio, quod sub pena librarum centum paruorum, comuni amplificanda (!

¹ U izvorniku najprije stajalo »aliquo«, te precrtano i povrh napisano »certo«.

applicanda), debeat registrasse omnia, et quecunque instrumenta, que confecisset, et abreuiasset quomodolibet inter ciues, et habitatores Duorum Castrorum uel qui spectarent comuni, ciuibus, et hominibus Duorum Castrorum, et ipsa instrumenta reposuisse in libris, vbi ponj debeant.

Ego Prettus condam ser Iohannis de Pretto Piranensis, publicus, et imperialis notarius ac suprascripti domini potestatis, et capitanei ac sindici cancelarius, et eius mandato scripsi.

Ex suprascriptis libris decem, in quibus condemnatus est dictus ser Oliuetus, difalcarj debeant libre quatuor pro primo affictus sue domus.

Franciscus Foscarj Deij (!) gratia dux Venetiarum et cetera. Fideles dilecti audita requisitione nostro dominio per vestros oratores facta de confirmando videlicet statuta, et ordinamenta vestra nobis, per eos presentata, vobis respondemus quod dicta vestra statuta, et ordinamenta tenore presentium duximus confirmanda dummodo sint secundum Deum, ius, et iusticiam ac honorem nostrij dominj.

Data in nostro ducalij palatio die vigesimo septimo mensis Ianuarij indictione septima M^oCCCC^oXXVIIJ.

A tegro: Prudentibus viris comunj, et hominibus Duorum Castrorum.

R É S U M É

LE STATUTUM DE LA COMMUNE DVIGRADE (DUORUM CASTRORUM) EN ISTRIE

L'auteur publie le *statutum* (= la loi de la commune) de la commune Dvigradé (Duorum Castrorum) en Istrie, qui est conservé parmi les documents du Moyen âge aux Archives historiques à Rijeka (sous la signature: C) Les archives historiques de l'Istrie, N° 7 de l'inventaire détaillé).

Le code est composé de 62 feuilles en parchemin du format 28,5x21 cm, relié en peau brun 31 X 22 cm, bien conservé.

La langue latine et l'écriture gothique libraise.

Ce manuscrit, dont la datation originelle n'est pas indiquée, l'auteur pose dans la seconde moitié du XIVe siècle.

La commune à cette époque-là, comme toute l'Istrie, était soumise à la domination de la république de Venise, de la part de laquelle recevait chaque année son *rector* (= le maire).

La commune existait jusqu'à la seconde moitié du XVIIIe siècle, quand les habitants à la suite de la peste immigrèrent dans la ville voisine Kanfanar.

Le code donnant les prescriptions les plus détaillées pour tous les offices de la commune, nous permet d'approfondir la connaissance de la structure de la commune, son organisation et fonctionnement politiques, administratifs et judiciaires, comme même son développement économique et commercial en ce temps-là.

En outre le code est d'une importance particulière pour nous, parce qu'il se rapporte au temps quand la population de la commune (et de l'Istrie entière) à la suite de la peste, de la pénurie, et surtout de guerres fréquentes, était considérablement diminuée et rarefiée. C'est pour cette raison que nous apercevons un changement et fluctuation constante des habitants.

La transcription du manuscrit est accompagnée par quelques notes concernant surtout la critique et la compréhension correcte du texte ariginalaire.